

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД

БҮГЭД АРАДАЙ СОНИН

ЧИДЧ

1921 онийн дэдээр 21-хээ гарана

2010
оний
декабриин
23
Четверг

№ 50
(21796)
Убэлэй дунда
шара
хулгана
нарын
17
гарагай
5

Манай сонин Россиин хэблэлэй алтан жасада оруулагданхай

ЭЛШЭ ХҮСЭ ЭЛБЭГЖҮҮЛХЭ

Зайн галаар республикең найдамтайгаар хангахын тулалык электричествын оньшон хэрэгслүүдье мүнөө үеын техникээр зэбсэгжүүлгэ үргэлжлэхээр. Энергетигүүдэй найдамтайгаар урдахана, дэдээр 21-дэ, Сэлэнгын районой Сэлэндүүмэ нууринахи подстанци дээрэ шэнэ иимэ оньшон хэрэгсэл ашаглалгабаар оруулагдаба.

Автоматикын агаар зайн галай хүсье ехэ-бага болгожо дамжуулха тусхай хоёр реакторнууд эндэ тодхогдонон байна. Хэрбээ авари болобол, тус реакторнууд хүнэй хабаадалгагүйгээр зайн галын ондоо угтааар дамжуулха аргатай юм. Орёо энэ хэрэгсэл нарын туршада Сэлэндүүмэн подстанци дээрэ хабсаргагдаа. Дун хамта 250 миллион тухэриг энэ хэрэгтэй гаргашалагданан байна.

Шэнэ реакторнуудай ашаглалтада үтгэх ёнололой суглаанда республикин Правительствын Түрүүлэгшины орлогшо Александр Фоменко, Арадай Хуралай экономикин комитетдэй түрүүлэгшэ Вячеслав Ирильев гэгшэд хабаадалсаа.

Николай НАМСАРАЕВ,
манай корр.

ЭРДЭМ УХААН ХҮГЖЭХЭ ЗОРИЛГОТОЙГООР

Республикадамнай Зүүн Сибирийн эрдэм-нуралсалай шэнэ зүйл нэйтэрүүлэн ашаглалгын комплекс (ВСНОИК) тогтоохо талаар ажай ябуулагдажаа байна. Тийн уржадэр РБ-гэй Президентын дэргэдэх Эрдэмий болон шэнэ зүйл нэйтэрүүлэн ашаглалгын талаар совөдий хоёрдохи зүблөөн үнгэрэгдэж, тус комплекс тогтоолгын гол урхань хэлсэгдээ.

Энэ хэрг бослуулж дүрбэн шатаа буридэн: бэлэдхэлэй (2010-2011 онууд), эмхидхэлэй (2012), гол (2013-2016), инвестиционно (2017-2020). Тийнээж Сколково шэнги өөрүүн газартай, эрдэм-шэнжэлгын лабораторийт, үйлдвэрлэхээ, мун түрүү эрдэмтэдэй суглуулсан сэх гэгшийн эмхи бий боложо, республикин болон гүрэнтингээ эрдэмэй-технический комплексын түрүү цэглэлүүдээр шэнэ зүйлүүдье нэйтэрүүлэн ашаглалтын проектнүүдье бослуулхэ штотой. Буряадай дээдэ нургуулинуудын болон эрдэмий эмхи зургаануудын нэгдүүлж, олзын хэрэг эрхилэгээ харилсаа холбоотойгоор худалдлыгүүлхэ ўргэлтийн тус комплекс тогтоохын тул сэх мүнгэн зөвхөн хэрэгтэй. Тийнээж гүрэнтэй дэмжилгэгүйфөр энэ хэрэгтэй бүтгэхгүйн лаб.

Буряадай нуралсалай болон эрдэм ухаанай министр А.Дамдиновай онцолноор, эгэл орёо асуудал гхээд, комплексын эмхидхэлэй-хүүлийн сононий тухэл шэлэгэ болон. ВСНОИК-то облэг гүй, консорциум гү, или гүрэнэй-үмсын сут эмхин зэргэ олгонондоо гүрэндэй дэмжэлгын хэмжээн дулдьадахаа юм. Жэнээн, облэг тухэл шэлэбэл, федеральна болон республиканска хуулинуудтай зохицтэй наа, гүрэндэй засагт зургаануудай хабаадалгыс хизаарлан. Бусадыншье энэ талаар дутуу дундануудай. Тийнээж эдэ бүгэдээ тон наринаар шонжэлэн, эгэл наийнинь шэлэх, республикингаа хуулинуудыг зохицтэй хубилалтануудын оруулха, хэрэгтэй наань, федеральна хуулинуудыг хубилгахаа дурдажаа оруулха шухлаа.

- Даб дээрээ манай зорилго - яран тэбдэнгүй, наисаа бодомжлоод, бухы дансануудаа бэлэдхээж, «2014-2018 онуудай хугасаада Алас Дурна зүйл болон Забайсалин хүгжэлтийн хараа боломжонуудаа гэхэн программаа энэ проектээ оруулаага, - гэж Вячеслав Владимирович тэмдэглээ. Гадна Россиин социал-экономическая хүгжэлтийн зорилгонуудай зохицдудлан, нуралсалай хангагануудыг үзүүлдэг дээдэ нургуулинуудай нэгдээл байгуулха талаар федеральна конкурсын арбан илагшадай тоодо оржо, гурбан жэлэй туршида жара-жаран миллион тухэригээр хангагдажаа байхаар оролдохо хэрэгтэй. Тийнээж тус комплекс тогтоолгын эхин шатын мүнгэнэй асуудал шинийхэгдэхэ бэлэй.

Нилэдудаан зүвшин хэлсэхэнд удаа Буряадай Президентигэжээ тобшоолоо: «Бийс онкологиин убшэнүүд гү, или СПИД мэтэ ехэ-схэ шинийхэгдэхүй асуудалнуудтаа «аахагуйбди», республикингаа аша тунаада ажалаа ябуулха комплексийт болохо штотойбди».

Дыжит МАРХАДАЕВА.

Буряад Республикин Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав НАГОВИЦЫНАЙ тусэблэлгын зүблөөнэй дүнгүүдээр

Тусэблэлгын зүблөөн дээрэ Вячеслав НАГОВИЦЫН 2010 оний январь-ноябрь наарануудай хугасаагай РБ-гэй социал-экономическая байдал шэнжэлээд, Москва хото албан хэрэгээрээ ябажаа ерхэнэйнгээ дунгүүд тухай мэдээсээ.

Экономическая хүгжэлтийн талаар РБ-гэй Правительствын Түрүүлэгшины орлогшо ерэжээжээ тариfuудые, коммунальна хангагануудые хэргэлгэлийн хэмжээстогтоолгын ябасахай элихээ.

Инфраструктура хүгжэлтийн талаар РБ-гэй Правительствын Түрүүлэгшины орлогшо Новосибирск хотод бүтээн хэрэгүүд тухайгаа хөөржэхүүтэй.

РБ-гэй барилгын болон ЖКК найжаруулгын министр дулаасуулгын хаян ябаса болон республикин муниципальная байгууламжнуудтаа тулишын нөөсөөр хангагдаса тухай мэдээсээ.

РБ-гэй нуралсалай болон эрдэм ухаанай министр Москва хото албан хэрэгээрээ ошожо ерхэнэйнгээ дунгүүдээр танишуулсаа.

РБ-гэй барилгын болон ЖКК найжаруулгын министр дулаасуулгын хаян ябаса болон республикин муниципальная байгууламжнуудтаа тулишын нөөсөөр хангагдаса тухай мэдээсээ.

РБ-гэй ажануугшадай социална хамгаалгын министр дулаасуулгын хаян ябаса болон гурбанбаа олон хүүгэдтэй айл бүлэнүүдэй тоо олошоруулгын шэглүүлэгдэхэн социална реклама үнгэрэгэхталаар Алтайн хизаардай дүй дүршэл тухай хөөржэх үгээ. Тийн Вячеслав Владимирович Буряада долоон болонондоо олон хүүгэдтэй айл бүлэнүүдэй гэр байраа худалдан ахын тул республикин бюджетдэй хангагтай «хэхин капитал» нэйтэрүүлхэ тухай асуудал хаража

үзэхынъ даалгаа.

Экономическа хүгжэлтийн талаар РБ-гэй Правительствын Түрүүлэгшины орлогшо, мун РБ-гэй Экономикин министерство республикин экономикод мүнгэнэөрийшэглүүлхэд таатай эрхэ байдал тогтоогодо хабаатай республиканска программа бэлэдхэн бэлүүлгыс хангаха болоно.

РБ-гэй нуралсалай болон эрдэм ухаанай министр Нижегородской областиин Правительствын үнгэрэгэжээ байна «Учителский дом» гэхэн туршалгын ябаса хаража үзөөд, үсөөн нурагчадтай нургуулинуудые иимэ багшанаай байшангаар нэлгэхэ тухай дурадхалнуудые оруулха даалгабарийт.

РБ-гэй экономикин министр, Промышленность, олзын хэрэг эрхилэлгэ болон шэн зүйл нэйтэрүүлэн ашагладан технологиуудые хүгжэлтийн талаар республиканска агентство, муниципальная байгууламжнуудай толгойлогшод «Идея. Изобретения. Иновации» гэхэн залуушуулий усхэнүүдэй яармагай проектнүүдье шэнжэлжээ дүнгүүдээр танишуулсаа.

Вячеслав Владимирович РБ-гэй барилгын болон ЖКК найжаруулгын министртэй, РБ-гэй нуралсалай болон эрдэм ухаанай министртэй шэнэ онол аргаар барилгын хэрэгслийнүүдье (хирпинс) үйлэдбэрихээ талаар Омско областийт харилсаа холбоонуудые гогтоохо тухай дурадхалнуудые оруулхын үзөөд, тэдэниен дэмжэлтийн дурдхалнуудые оруулха ёнотай.

Вячеслав Владимирович РБ-гэй барилгын болон ЖКК найжаруулгын министртэй, РБ-гэй нуралсалай болон эрдэм ухаанай министртэй шэнэ онол аргаар барилгын хэрэгслийнүүдье (хирпинс) үйлэдбэрихээ талаар Омско областийт харилсаа холбоонуудые гогтоохо тухай дурадхалнуудые оруулхын үзөөд, тэдэниен дэмжэлтийн дурдхалнуудые оруулха ёнотай.

РБ-гэй Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

Дорогие читатели! Подпишитесь на издания ИД «Буряад үнэн» на I полугодие 2011 года.

Газета «Буряад үнэн - Духэриг» Индекс - 73877 (включает в себя «Бизнес Олзо» и официальный вестник) на бурятском языке	a) Каталожная цена - 138,24 руб. Почтовые услуги: 185,58 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию г) с получением через киоски АО «Новости»	На 6 мес. - 323,82 руб. На 6 мес. - 200 руб. На 6 мес. - 200 руб. На 6 мес. - 200 руб.
Газета «Спорт - Тамир» Индекс - 31113	а) Каталожная цена - 51,60 руб. Почтовые услуги: 69,06 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию г) с получением через киоски АО «Новости»	На 6 мес. - 120,66 руб. На 6 мес. - 120 руб. На 6 мес. - 170 руб. На 6 мес. - 220 руб.
Журнал для детей «Олон» Индекс - 73879	Каталожная цена - 166,68 Почтовые услуги: 27,78 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию	На 6 мес. - 194,46 руб. На 1 мес. - 12 руб. на 6 мес. - 70 руб. На 1 мес. - 12 руб. на 6 мес. - 70 руб.
Журнал «Морин хүүр» (на бурятском языке) Индекс - 73878	а) Каталожная цена - 91,98 руб. Почтовые услуги: 30,66 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию	На 6 мес. - 122,64 руб. На 6 мес. - 60 руб. На 6 мес. - 70 руб.
Журнал «Вершины» Индекс - 73883	а) Каталожная цена - 91,98 руб. Почтовые услуги: 30,66 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию	На 6 мес. - 122,64 руб. На 6 мес. - 60 руб. На 6 мес. - 70 руб.
Журнал «Байкал» Индекс - 78408	а) Каталожная цена - 240,00 руб. Почтовые услуги: 72,60 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию	На 6 мес. - 312,60 руб. На 6 мес. - 240 руб. На 6 мес. - 240 руб.
Журнал «Байгал» Индекс - 78407	а) Каталожная цена - 240 руб. Почтовые услуги: 72,60 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию	На 6 мес. - 312,60 руб. На 6 мес. - 240 руб. На 6 мес. - 240 руб.

23.12.2010

Бүряад түнн

Дүхэрэг

50(21796)

АЛТАН ГАРТАЙ БАГША ШАБИНАРТАЯА

Буряад Республикин соёлой габьяата ажалшан, арадай мастер Валерий Цыбиковий "Багша ба шаби" гээн выставкэ Байгаалин музей соо нээгдээ. Тэрэнт түрүүшний "Хунаанай гэрэл гээн выставкэ 1996 ондо дэлгээгдээ. Удаань 2007 ондо "Сагаан хунаан шэмэг, сагаан нарын бэлэг" тус музей соо нээгдээн байгаа.

Багша ондо "Багша ба шаби" гээн выставкэд гансаа ёөрн бэш, мүн тээрэнт шабинарай, арадай мастернуудай, БГУ-гай физикотехническэ факультетий оюутдай болон олон нурагшадайн ажалнууд дэлгээгдээ. Хунаанай үйнөөр хэгдээн хүхэлдийнүүд, аяга, гүрэмэл торх, нарабшат эрэ малгай, баг, үнэнэй хадхуур, элдэбийн хушалтын зурагууд ба бусад олон ажалнууд олоний анхаралда дургадхадаа. Тэрэнт хайхан дэмбэрэлтэ үдэр Захаамиинай, Бараатын, Гурульбагийн дунда нуруулзин багшанаар болон мастераар нүхэд срээн байгаа.

Үйнэн-хунаанай холтойн, бүхэ, шүхаг байгаалин бүтэээн эд болно. "Газар дэлхээн, байгаалин бүхын хүсэлдүйнсоо байгаа", - гэж Валерий Дашевич хэлэнэ. Май - иону нара соо үйнэнэй эгэл шүүхэтэй байхада, Валерий Цыбиков тэрэниие суглуулж бэл-

дэдэг. Юундэб гэхэдээ, эгээлэнэчедээ тэрэ нунаажа, агажажа байдаг, түргэн автагдадаг. Урдандаа буряд зон үйнөөр аарсанай шүүрэхэ тохро, элдэб түйсэ, хабисаг, айраний хабтагай, нүхэн гэр гэхэ мэтийн хэдэг байгаа. Түйсэ, холтоон хайрсаа соо үн, зүгн бал, загаа ба бусад олон эдээн удаан соо муудагдаг. Ушар гэхэдээ, үйнэн муухай микробуудын нүнөөдэг шэнжэтэй юм. Харин үшээ экологическая ариун сээр, гарцаараа хэдэг байгаалин эрдэмийн бүтэээндээр тараагданхай.

Захаамин нютагай арадай мастер, бэлгитэй багша үшээ сэргэй албандаа автагдаад байхадаа,

тус ажалаа хэхэ дуратай байгаа. Рязанска областин, орорхунаанай оронийн хайхан байгаалин Валерий Цыбиковий зүрхэсэдхэлэлтэй гайхуулаа. Тэрэнт хайшо алтан

гартай мастер олон шухаг ажалнуудын хээ. Түйсэ, модон аяга, шанага, хүүгэдэй наадланхай г.м. олон юумэнүүдэс эсэгэнь хэжэ бургана юм.

Мүнөө Валерий Дашевич алтан гарайнгаа шадабарийг бури олон боложж байдаг шабинартаа харуулжа, хээрэжэ, гарынен уян болгоож байдаг заншалтай. Үнхэхөөрөөшье, олон шабинартай хүн үнэн мастер болодог гэж дэмыг хэлсэдэгтүү. Арадай уран дархан, нийлүүршэн Д.Д. Ульзетуев, Бардатын дунда нургуулиин технологийн багша И.Н. Галданова, Тохориуугтын нургуулиин багша, "Алтаргана-2010" гээн конкурсын алтан медалист С.О. Дашев, модоний художествено элдэлгүн арадай мастер Б.Б. Эрдийнэе гэгшэд бэлгитэй багшины шабинаар болоно.

В. Цыбиковий ажалнууд Москвада бүхэлссин выставочн туб дээрэлтэн медальда хүргэнэн юм. Россин, Германиин, Хитадай, Америкийн үйнөөр юумэ хэдэг олон ажалшадтай дүй дүршэлээрэе хубалсажа ябадаг. Ажалнуудын олон мэдээжээ выставкэнүүдээ дэлгээгээ, мүн үшээ элдэб гүрнүүдээр тараагданхай.

Мүнөө В. Цыбиков шүлэг, дуу бэшэн, "Радуга" гэхэн хүүгэдэй сэргэлгэй үхийн бүтээгдэхээ сүг хамтаа ажаллажа, үйнөөр элдэб юумэнүүдэс хэжэ нургана.

Дарья СИБИРЯКОВА.

АВТОРАЙ ФОТО-ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Цыбиков түрүүшний багшадаа бэлэг барина.

Оюутадай өөхэдийн хүтэлбэри ямар бэ?

Паяхана Улаан-Үдээ оюутадай эгээл эрхим өөхэдийн хүтэлбэрийн захиргаануудай дунда конкурсын үнгэрөө. Эндэ олонхи дээдэ дунда нургуулиуудай оюутад хабаадаа. Понирхолтой презентаци харуулжа, тэдэнэр ажалнуудаа хамгаалаа.

Оюутадай өөхэдийн хүтэлбэрийн захиргаануудай элдэб түхэлнүүд байгаа. Жэшээнэ, оюутадай клубууд, оюутадай федерацинууд, таможниин нийтийн нэгдэл, оюутадай захиргаан.

Буряадай багшанайр коллеж банал эн талаар өөхэдийн модель харуулаа. Дарима Бадмаева Жаргал Цыденжапов хоёр тус проект тухайгаа жюриин гэшүүдтэ хээрэж үгээ. Багахан нонирхолтой презентаци соогооб бүхын ажабайдалаа харуулжа шадаа. Тус коллеж Россиин зуун эгээл эрхим тухай дунда нургуулинуудай тоодог гэжэ нануулаа.

Зүүн Сибирийн гүрэнэй технологическа университетдээ тус конкурсын оюутадай таможниин бүлэг хабаадаа. Эрээдүйн таможниин мэргэжэлтэд нэгдэлэлэнгээжакбайдал, хэнэнажак, түсэбүүдтүхайгаа хөөрөө.

Буряадай гурэнэй университетдэй юридических факультетдэй оюутад ганса нийтийн ажал ябуулна бэш, харин ерээдүйнгээ мэргэжэлээр ажаллажа туршана. Хэдэн жэлэй туршада эндэ түлэмжэгүй юридическом клинике ажалаа ябуулдаг.

Үнгэрэнжээлтус конкурсын БГУ-гай оюутадай федерацii түрүүшний нуури эзлэнх байна. Тэдэнэр дүй дүршэлээрэе хабаадагшадтай хубаалаадаа. Тус федерациин түрүүлэгэш Юрий Дамбаасай хэлэхээр, саашанхи ажалда иммэд дүй дүршэл ехэ туhatай байхаа.

Оюутадай өөхэдийн хүтэлбэрийн захиргаануудай модельнүүдэй конкурсын илагшад эдэ удэрнүүдэ мэдэгдэхэ. Бүхын хабаадагшад дипломуудтаа, бэлгүүдтэ хүртэхэ.

Эржена БАТОРОВА.
ФОТО-ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БГУ-гай оюутад.

Болбосон түхэлтэй болгоно

Ерхээ зүн Захаамиинай бүтэн хүбүүдэй интернадай газаа гоёхон сэсэгүүд, найхан нуудалнууд, хүбүүдэй наадахаа газар бии болох. Эндэ нонирхолтой проект тус интернадай багша Марина Ловцова бэлдээ.

Сэнгээх, наадахаа газар убшэн хүбүүдтэ гоёхон бэлэг болоод үгээдүйн. Элүүржкуулгын хэрэгтэй имэ талмай эх түнхүүрэхэгээзэйнтийнадай багшанар хэлэнэ.

Эндэ бэлигтэйшүүл урган гарана

Ц. Самиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей соо Буряадийн соёлой газаа гоёхон сэсэгүүд, найхан нуудалнууд, хүбүүдэй наадахаа газар бии болох. Эндэ оюутадай ажал шураашан Солбон Ринчиновийн байгуулжсан байна.

Эндэ эхэлнүүд соо 150 зураашад эндэ нуура гараа. Олон оюутадай мэдээжээ уран зураашад болоо. Жэшээнэ, Зоригто Доржийн, Тэрэтуурэл нуура газар ажлаа Улаан-Үдээрэнхийн байна.

"Би багшанартай сэх баярые хүргэхэ байна. Миний ажалай нуури эндэл байгуулждана юм", - гэжэ Зоригто Доржийн хэлэнэ.

Тэрэнт зурагуудай выставкэнүүд хари гүрэнүүдтэ, Россиин хотонуудтаа үнгэрэдэг. Зоригто наахана скульптура хэжээ хийлээ. Тийн тэрэнт ниймэ ажалнууд олондо мэдээжээ болонхой.

Манай республика дотор талаан бэлигтэй залуушуул олон байна гээ "Ступени творчества" оюутадай ажалнуудай выставкэ харуулаа. Тэдэнэрэй багшанарай хэлэхээр, бүхын зурагуудад адли гоё, ёөрн онсо илгатай, нонирхолтой байна.

Эржена БАТОРОВА.
АВТОРАЙ ФОТО ДЭЭРЭ: Зоригто Доржийн, Солбон Ринчинов.

23.12.2010

Бүряад түнн

Дүхэрэг

50(21796)

Гээрэй
Төхөнн

(2)

№ 50 (711)

Харгыдаа анхаралтай ябагты!

Зүүн Сибириин түмэр харгын 5683 километртэ түмэр харгын худэлмэрилгэшэд ГИБДД-тэй, Тарбагатайн аймагай захиргаантай хамтаа рейд үнгэрэгээ. Жолоошон бүхэндэ түмэр харгыдаа зүбөөр ябаха дуримуудэй ном барюулагдаа.

Энэ переезд дээрэ ходо гэмтын ябадал тохолдодог юм гээд Зүүн Сибириин түмэр харгын Улаан-Үдэн оперативно-үйлдвэрлийн харгын даргын орлогло Николай Лаврененок хэлэнэ. Пүүлишийн жэлнүүдтэ эндэ 6 гэмтын ябадал болоо. Тэрэнтэй жолоошод гэмтэй. Мүнөөдэр 50-хаа үлүүтэй зон нүүлишийн арба нарын туршадаа баригдаа юм.

Переезд - аюул тохёолдомоор газар

Тус пост Тарбагатайн аймагай Саратовка тосхоной хажуудахана, Тэрэнтэй Монгол, Хитад руу поезднууд ябадаг. Энэгээр "Улаан-Үдэ-Шэтэ" гэжэ федеральна харгы гарана. Түмэр харгыгаар хари гүрэнүүд руу хара алтан болон элдэ ашаашадаа эльгээгдэнэ.

25-дохи федеральна хуулиин ёоор тус газар хэдэн талааа харуутай. Түмэр харгышаадаа гадна нютагай захиргаанай мэдээлэй участок бин. Тийн тус харгын федеральна хадаан, гэрээнийн гүрэнэй унитарна "Южный Байкал" предприяти харуулах ёнотой. Эндэ 4 дэжурна постовийн байдал. Тэдэ сүүдээ соо хоёр дахин нээлгээнэн. Харгы хаагша шилгбаум автомотивска. Светофорой ялалзаад, аяя гарабалын, шилгбаум хаагдаха.

Улаан-Үдэн регионий түмэр харгышид хамтадаа 20 пост ёнъльбэн шинэлээ. 2015 он хүртэрт түмэр харгын программаа бэлүүлэгдэнэ. Тэрэнтэй 4 пост, 2 харгын утажан баригдахаар тусгээлдэнэй.

Энэ газарнаа холохно бэшэ Шулуутын переезд бин. Тэрэ харуулахданагай. Үзэр бүри тэрээгээр нургуулиин автобусууд гаранад. Тэдэ үзэрэй зургаан рейс хэнэ. Шулуутаа тосхондо нургуулиин хүүгэдэй сээсрэлтийн бин юм. Ишээ үзэр бүри хүүгэд автобусоор ерэж нуранад. Тус поселенин гулваа Елена Мясникова тон ехээр нанаата болоно. Тэрэнт поселенидэ 4 тосхон: Саратовка, Сибирь, Шулуута, Кордон. Нуурийн газарнуудай хоорондо 3.4 километр. 257-дохи федеральна хуулиин ёоор нютагай захиргааны энэгүүрхий харгы шэнэлхэ, хараха ёнотой.

Мүнөөдэхэд харгын хэдэнтэдэгүүд хэрэгтэй болоодбайна. Намартай худалдаажаа баанын тэмдэгүүдьиен зон эмдээх хаяжархэо. Тэрэ ушарыг аймагийн прокуратура анхаралдаа баанхай. Мүнөөдэр нэгэ харгын тэмдэг 5 мянган түхэгийн. Эндэ 4 тэмдэг хэрэгтэй. Тэдэ тэрэнтэйнэхэдээ зүйлэй үзэхүүдэ автобусоор шэрээн жолоошон имээдэгүүдьи обөоржо хараагүй наа, яаха болонб.

Янжама ЖАПОВА.
Авторай фото-зураг.

Улаан-Үдэ-Тарбагатай аймаг.

Шатар

ЗАНШАЛТАА БОЛГОХО ГЭЛСЭБЭ

Ивалгын аймагай Гурульбын дунда пургуулиин байсан соо үнгэрэгээ амараалтын үдэр хүн зон - шатартаа дуратайшүүл олоороо сүгларбаа. Ушар юуб гэхэдээ, шатараар нэгээрхэдэхийнэдээ зорьдтай шатаршад байбаа. Тэдэнэй нэгэнинийн - шатараар спортын мастертаа кандидат, долоонийн - нэгээрхэдэхийнэдээ зорьдтай шатаршад байбаа. Тус турнир байгашаа оной Багшины жэлдээ зорьуулгдаан юм.

Тус хэмжээ ягуулгын мүнгэ зөөрээр спонсор болож Д.Б.Лубсанов Д.Б. Бадмаев хоёрго гадна Гурульбын дунда нургуулиин директорэр Жалсанова Альбина Чойжинимаевна хамтаран оролсонон байна.

Шатарай турнир эмхидэлэй дээдээрээ зэргийн хэмжээнд үнгэрэбэ. Шатараар спортын мастерын кандидат Раднаев Жаргал Павлович Баргажанай аймагай Хилганаан дунда нургуулиин директор юм. Тэрэ аяар 400 километр ута харгыдабажа, тус турнирт хабаадажа, нэ

Засагай дээдүн зургаануудта

БУРЯАДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВО:
ҮДЭР ҮДЭРЭЙ ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД
2010 оной декабриин 13 – 18

Декабрийн 13-да Буряад Республикин Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын Москва хотодо РФ-гэй Президентын Захиргаанай Хүтэлбэрилэгшэ С.Е.Нарышкинтай узлаа.

Декабриин 13-да Буряад Республикин Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын Москва хотодо РФ-гэй Президентын Захиргаанай Хүтэлбэрилэгшэ С.Е.Нарышкинтай уулзсаа.

Декабрийн 14-дээ Буряадай Президент РФ-гэй финансийн министрэй орлогшо А.Г.Силуановтай, «РосОЭЗ» ОАО-гийн

генеральна директор И.В.Косовтой, РФ-гэй региональна хүгжэлтын миинистрэй орлогч Ю.В.Осинцевтой уулзаса. Тийн олон талатаа инвестиционно түсэбүүдэй хэмжээ ябуулгануудые бээлүүлгэ, республикин моноготонуудые саашадаа найжарууллын хараа боломжнууд хэлсэгдээ. Энэл үдэртөө В.В.Наговицын Ой модоной аякахын федеральна агентствын хүтэлбэрэлгэшэ В.Н.Масляковтой уулзажа, Буряадай ой модонуудые түймэрхөө хамгаалгын болон республикны дэбисхэр дээрэг регионууд хоорондын ой модоной үргэлжний түб эмхидхэлгын асуудалнуудые хэлсээ, «Ой модоной федеральна агентствын болон Буряад Республикин Правительствын хоорондо ой модоной налбариин талаар харилсаа холбоонууд тухай хэлсээ баталаа.

Декабрийн 15-даа Вячеслав Наговицын Российн МИД-эй дэргээд РФ-гий субъектнуудыг толгойлгүүшдэг совөдэй зүблээндэх хабаадаа, РФ-гий Минфиндээс РФ-гий Правительствын Түрүүлэгшүүн орлогдошиноороо – финансны министр А.Л.Кудринтай уулзасаа.

Декабрийн 16-да Буряадай Президент «Единая Россия» партийн Генеральна советэй Президиумыг секретариин уялгануудыг дүүргэгшээ С.И.Неверовтэй, Газар доорхи ашагта малтамалнуудыг ашаглалгын талаар федеральна агентствын хүтэлбэрлигэшний эрдэвэлсээ В.Н.Гавриловтай читээс

Декабриин 17-до **Вячеслав Наговицын** иимээ асуудалнуудаар хүдэлмэрийн зүблөөнүүдье хүтэлбэрилэе: РБ-гэй Правительствын болон «МРСК Сибири» холдингийн хоорондо баталагдаха хэлсээнэй материалнуудые бэлдэлгэ, түрүүдий дуршэлэй нургуули республикада нээлтэй, гэрээнэй найдуулгануудай программын проект, нургуулиин автобусчилдаан хэсэгэн

Декабрийн 18-даа Буряадай Президент «Бурятия» ГТРК-гай төлөхандаа ажнаагүшшадай асуудалынудта харюусаа.

Бүряад Республикин Правительствын Түрүүлэгшний Нэгдэх орлогшын уялгануудые дүүргэгшэ Александэр Чепик үнгэрэгээ долоон хоногто Арадай Хуралай тусэблэгтийн зүблөөндэ, РНГийн Президентийн бүхын зүблөөнүүдтэй, Арадай Хуралай Хорооной «Шэнээзүй нэйтэрүүзэн ашиглаглах хүгжэхээтүхий» «дүхэргүй щэрээдэ» хабаадаа.

Гадна Александр Евгеньевич РБ-гэй Правительствын, экономическа бүлэгээрэй министерствэнүүд болон албан зургаануудай тусгэлтгэн зүблөөнүүдэс эмхдэхэс; эрхэтэлтэй хубиний асуудалнуудаар уулзаа; РБ-гэй Правительствын дэргэдэхэд Эд хэрэглэгүүн дэлгүүр гуримшиулын талаар комиссиин болон Газарай кадастрова сэгнэлгүйн талаар правительственна комиссиин зүблөөнүүдэс ўнггрөө; Москва хотын «НИЦИТ» гэгшний эрдэмийн хүтэгбэрлигээш А.Г.Шнейдертай уулзаа; Кабанскиын аймагаар албан хэрэгээрээ ябаа.

Социальная хүгээлтийн талаар Буряад Республикин Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Байр Бальжиров «Буряад Республика» юрэнхий нууцалсан номололыгын гурим тухай» РБ-ГЭЙ хуули гүйцэд бэлзэлгүйн талаар хүдэлмээрин бүлэгж зүблөнэд, «Үншэн болон гэртэхинийгээ харуунагүй үлээнх хүүгээдээс гэр бүлээтэй болгоглын региональнаа байгуулга хүгжэвэлгүй дүй дурсэлж» гээн конференцид, «Залуу гэр бүлэнүүдээс гэр байраар хангалга» подпрограмма бэлзүүлгүй асуудалаар видеоконференцид хабадаа. Гадна Байр Гвибалович эрхэтэдэй хубини асуудалнуудаар уулзaa; РБ-ГЭЙ Правительствын дэргэдэхий Залуу айл бүлэнүүдээ болон залуу мэргэжээгтэйдээ гэр байраар хангалгүй талаар комиссиин, РБ-ГЭЙ Правительствын дэргэдэхий Физический культура болон спортын талаар совседий, Уялгаты медицинсийн страхованиин Буряадай төрийн национальнаа яссын правленийн, Гэр бүлийн болон хүүгээдэй хэрэгүүдийн талаар республиканска агентствын зүблөнүүдээс хүтэлбэрилдээ.

Инфраструктура хүгжээлгийн талаар Бүряад Республикин Правительствын Түрүүлэгшгийн орлогшо Александр Фоменко эрхтэдээтийн хувьнанд асуудалнуудаар уулзваа; Байгаль далайн эрье дээрээ Олимпиасүүдье бэлдэлгийн түбэй барилгаа, Улаан-Үдээс автомобилийн харгынүүд дээрэх түрийслэдэн, 2010-2011 онуудтаа Улаан-Үдээ хотогийн хэлсээс хубигалгаа мэтийн асуудалнуудаар худалдааны зүблөөнүүдээ хүтэлбэрлиеэ; РБ-гий Президентын үзүүртэйчүүн зүблөөнэд, Новосибирск хотодо эмхижхэгдэхэн Сибирийн энергетикийн талаар зохицлуулгын совөдэй ургэдхэмэл зүблөөнэд хабаадлаа.

РБ-гэй Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Анатолий Лехатиновай толгойлдог Россииин Федерациин Президентын дэргэдэх Буряад Республикин Бүрийн этигэмжээт түлээлэнгээ эмхи зургаанд иимээж аялуулагдаа: РБ-гэй Президентын худэлмээрин уулзанлангуудыс эмхидхэлэг; РБ-гэй биоджедийтуудагдалай хубиниен хаахын тутаа 689,2 милион түхэригий хэмжээндээ урьнаlamжа үзүүлхэх тухай хэлсээнүүдье баталалга хангалах; худеэ ажахын үйлдэбэри хүгжэлэгээ номолхо талаараа РФ-гэй Худеэ ажахын ми-
нистиствэтий нэмэлтэ хэлсээ зүвшэн хэлсэлгэ; РБ-дэ конъкигаар ялгарлын спортын хүгжэлэг, РБ-гэй Үндээтэнэй музей барилга, ВСГТУ-
гай эрдүүж-технический музейн барилгын 2011-2015 онуудтаа нүралсал
хүгжэлтийн ФЦП-дэ оруулац болон бусад асуудалнуудаар РФ-гэй
Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо А.Д.Жуковой нэрэдэ
эльгээхэн хандалга бешгэгүүд дээрэх худэлмэрилг; 2011 ондо худеөгий
харгыннуудай тоолбори бүридхэлгээ зориулагданаа зүблөөндэ
хбаадалга.

Буряад Республикин Правительствын Түрүүлэгшын орлогчо - РБ-гэй Президентын болон Правительствын Захиргаанай Хүтэлбэрлигшээ Петр Ноосков Буряад Республикин Президентын болон Правительствын Захиргаанай байгуулгын наалбарниудай хүтэлбэрлигшээтийг худалмэрийн зүблөөнүүдэс, РБ-гэй Президентын дэргэдэх Гүрэнэй шагналинуудай талаар комиссийн, Захиргаанай шэнэхдэн хүбигалгын талаар правительстваа комиссийн зүблөөнүүдэс эмхидхээ; РБ-гэй Профсоюзуудай эмхинүүдэй нэгээдэлт тоосолгын конференцид х баадаа; Ярууны эмгигээр албан хэрэгжээр ябаа.

Захиргаанай байгуулалт наалбаринуудта энээндээ урид бэлүүлжэ байхан худэлмэрийн угрэлжэлүүлхэндээ гадна РБ-гий Президентын «Бурятия» ГТРК-гай телеканалай «сэхэ дамжуулгада» хабаадалга эмхидхээ, РБ-гий Хорото бодосто эсэргүүсэлтийн талаар комиссиин зүблөө угиргэрээ, РБ-гий Президентын дэргэдээ эмхидхэгдээ муниципальна аймагуудай болон хотонуудай тойрогуудай толгойлгүүштэй худэлмэрийн зүблөөндээ бэлдээ.

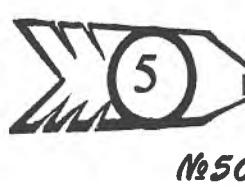
Буряад Республикин Президентын болон
Правительствын хэблэлэй албан.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮСЭБЛЭНЭН ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД

2010 онай декабриин 20 - 24

23.12	10.00	I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ЗҮБЛЭЛЭЙ ЗҮБЛӨӨН
Бага танхим
20.12	11.00	II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН УЯЛГАНУУДЫЕ
ДҮҮРГЭГШЭ А.С.КОРЕНЕВОЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨН
Бага танхим
20.12	13.30	III. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХЭРЭГҮҮДҮЕ ЭРХИЛЭГШ -
АППАРАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ В.Б.ЭРДҮҮНЕЕВЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ
ХҮДЭЛМЭРИЙН ЗҮБЛӨӨНҮҮД
Бага танхим
		БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДТА
Буряад Республикин Арадай Хуралай Бюджедэй, налогудай болон сан жасын талаар
хороон (түрүүлэгшэнь Ц.-Д.Э.Доржийн)
		Буряад Республикин Арадай Хуралай ээлжээтэ башэ сессидэ абаанан дансануудые бэшэлгэ
Дооон хоногий туршада
		Буряад Республикин Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөнэдийн хүтэлбэриин,
хуули ёноной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон
(түрүүлэгшэнь А.С.Скосырская)
		«Буряад Республикин Арадай Хуралай Регламентда хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикин
Арадай Хуралай тогтоолой тулэб тухай
21.12 15.00 каб.323
		«Буряад Республикада гүрэнэй эрхэтэнэй албанай, муниципальна албанай стаж тухай» Буряад Республикин
хуулиин тулэб тухай
22.12 16.00 каб.323
		«Буряад Республикада эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» Буряад Республикин Хуулиин 10-дахи статьяд
хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикин хуулиин түлэб тухай
23.12 15.00 каб.323
		Буряад Республикин Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикин болон эд
хэрэглэлгүйн дэлгүүрэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)
«Буряад Республикин дэбисхэр дээрэ амитадые хамгаалгын болон ашаглалгын шийдхэгдээгүй асуудалнууд
тухай» асуудалаар «дүхэргэ шэрээдэ» бэлдлэгэ тухай
21.12 10.00 каб.119
		«Гүрэнэй болон муниципальна эдлэлдэ байжан газарай участогуудые түлбэригүйгээр үмсээдэ үгэхэ тухай» Буряад
Республикин Хуулиин 1-дэхий статьяда хубилалта оруулха тухай» Буряад Республикин хуулиин түлэб тухай
22.12 10.00 каб.119
		«Россииин Федерациин зарим хуули ёноной актнууда хуулиин наха гүйсөөгүйшүүлдэ архин продукци болон
нивэ худалдалгые хорихо хэмжээнүүдые шангаха талаар хубилалтануудые оруулха тухай» 260768-5 дугаарай
федеральна хуулиин түлэб тухай» Гүрэнэй Дүүмын Тогтоол тухай
23.12 10.00 каб.119
		«Россииин Федерациин Захиргааны хуули эбдэлгэнүүд тухай кодексын 8.7 статьяда хубилалта оруулха тухай»
федеральна хуулиин түлэбэе хэлсэлгээд оруулха тухай үүсчэл тухай» Оренбургска областин Хуули гаргалгын
Суглаануудай хоорондо парламентнууд хоорондын харилсаа холбоонууд тухай гурбан талатаа хэлсээ бэлдхэхэ
тухай
24.12 10.00 каб.119
		Буряад Республикин Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндээхэтэнэй
асуудалнуудай, залуушуудай политикин, олонийтын болон шажан мүргэлэй нэгдэлнүүдэй
талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Р.Булдаев)
«Физическэ культура болон спорт тухай» Буряад Республикин хуулиин түлэб тухай
20.12 15.00 каб.212
		«Соёл тухай» Буряад Республикин Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикин хуулиин
түлэб тухай
22.12 10.00 каб.212
Хорооной 2010 ондо бэлэлүүлэн хүдэлмэри тухай тоосоо бэлдэхэ тухай
23.12 10.00 каб.212
		Буряад Республикин Арадай Хуралай, Забайкаалиин хизаарай болон Эрхүүгэй можын Хуули гаргалгын
Суглаануудай хоорондо парламентнууд хоорондын харилсаа холбоонууд тухай гурбан талатаа хэлсээ бэлдхэхэ
тухай
24.12 11.00 каб.212
		Буряад Республикин Арадай Хуралай Социальна политикин талаар хороон
(түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)
«Эрдэм болон гүрэнэй эрдэмий-техническэ политика тухай» федеральна хуулида болон Россииин Федерациин
Иалгово кодексто хубилалтануудые оруулха тухай» 412571-5 дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай
20.12 9.00 каб.218
		1. «Пуралсал тухай» Буряад Республикин Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикин
хуулиин түлэб тухай
2. «Буряад Республикада эхин мэргэжэлэй нуралсал тухай» Буряад Республикин Хуулида хубилалтануудые
оруулха тухай» Буряад Республикин хуулиин түлэб тухай
20.12 14.00, 14.30 каб.218
		Буряад Республикин Арадай Хуралай Экономическа политикин, байгаалиин нөөсэнүүдые
ашаглалгын болон оршон тойронхие хамгаалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь
В.Г.Ирильдеев)
Буряад Республикада элшэ хүсэ гамнаха тухай
20.12 10.00 каб.203
		Буряад Республикин электроэнергетикэдэ RAB- гуришшуулгын арга хэрэглэлгэ
20.12 11.00 каб.203
		«Буряад Республикин дэбисхэр дээрэ инвестиционно ажал ябуулга гүрэнэй талаанаа дэмжэхэ тухай» Буряад
Республикин Хуули бэлэлүүлгын ябаса тухай» асуудалаар «дүхэргэ шэрээдэ» бэлдэлгын ябаса тухай
20.12 15.00 каб.203
		«Буряад Республикада бага болон дундан олзын хэрэг эрхилэлгэ хүгжөөлгэ тухай» Буряад Республикин Хуулида
хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикин хуулиин түлэб тухай
22.12 14.00 каб.203
		IV. «ДҮХЭРИГ ШЭРЭЭНҮҮД»
		Буряад Республикин Арадай Хуралай Экономическа политикин, байгаалиин нөөсэнүүдые
ашаглалгын болон оршон тойронхие хамгаалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь
В.Г.Ирильдеев)
Буряад Республикада элшэ хүсэ гамналаа тухай
Буряад Республикин электроэнергетикэдэ RAB-гуримшуулгын арга хэрэглэлгэ
«Буряад Республикин дэбисхэр дээрэ инвестиционно ажал ябуулгыс гүрэнэй талаанаа дэмжэлгэ тухай» Буряад
Республикин Хуули бэлэлүүлгын ябаса тухай
22.12 10.00, 11.00, 12.00 Бага танхим
		V. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН СОЦИАЛЬНО-
ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮГЖЭЛТҮҮН АСУУДАЛNUУДААР КОМИССИИН ЗҮБЛӨӨН
		1. «Буряад Республикин нийслэл хотын зэргэ тухай» 1998 оной 737-1 дугаарай априлиин 14-эй Буряад Республикин
Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай
2. «2011 ондо нийтийн инфраструктурье хүгжөөлгэдээ Республикин бюджетнээ гаргашалагдахаа мүнгэн зөөри
уваалга тухай» Улаан-Үдэ хотын Захиргаанай мэдээсэл тухай
20.12 15.00 Бага танхим
		VI. ЭРХЭТЭДҮЕ ХҮЛЕЭН АБАЛГА
		Ц.Б.Батуев – Буряад Республикин Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо
20.12 14.00, 17.00 каб.118/233

VI. ЭРХЭТЭДЫЕ ХҮЛЕЭН АБАЛГА

№50 (711)

Тюсно

Буряад үзүүн

23.12.2010

Охжэриг

№50 (21796)

Годы и судьбы

Нелли Дмитриевна Коробенкова: Педагог. Краевед. Писатель.

Нелли Дмитриевна полвека преподавала литературу и русский язык в Бичурской средней школе №1. Более полутораста ее учеников - педагоги, библиотекари, журналисты, есть кандидаты наук и профессора. Работала директором самой многочисленной школы района, где обучалось до 1400 детей. Обладая организаторским талантом, сама режиссировала и проводила литературные вечера, гостиные, фольклорные встречи, огоньки, ставила спектакли, утренники и концерты. До сих пор в памяти у людей ее шестичасовое выступление на 90-летии Бичурской средней школы №1. Нелли Дмитриевна - великолепный оратор. Ее речь жива, образна, богата и в то же время проста и понятна. Многие вспоминают, что когда она говорит, морозная дрожь пробегает по спине. Такой великой силой слова обладает она.

За пятьдесят лет педагогической деятельности Н.Д. Коробенкова удостоилась многих Почетных грамот и дипломов Республики Бурятия и России. Она получила звание "Заслуженный учитель Республики Бурятия", Знаки "Отличник народного просвещения РСФСР", "Отличник просвещения СССР", "За творческий педагогический труд".

Но Н.Д. Коробенковой тесны рамки воспитания учеников на уроках и литературных кружках. Целью своей жизни она поставила патриотическое воспитание, возрождение нравственности. Эти качества решила воспитывать на примере жизни старшего поколения, на знании истории родного края. В далеком 1972 году она создала школьный историко - краеведческий музей "Родина". И с тех пор более тридцати лет Нелли Дмитриевна является его бессменным руководителем. Этот музей - один из самых богатых музеев Бурятии. Значимость музея, бесценность его экспонатов возрастают с каждым прожитым днем. Учащиеся - активисты школьного музея на Всероссийских литературных и краевед-

ческих конкурсах и олимпиадах в Москве, Рязани, Волгограде неизменно занимают призовые места. Музейное дело и история для многих из них стали делом жизни. Музей трижды (1995, 2000, 2005 годы) был награжден Дипломами I степени Всероссийского смотра музеев Боевой Славы. В год 60 - летия Победы он признан лучшим среди школьных музеев Бурятии и России. Также руководитель музея "Родина" получила Диплом от Союза краеведов России.

Н.Д. Коробенкова известна читателям и как популярный журналист. Нелли Дмитриевна опубликовала более четырехсот статей на страницах местных, республиканских и российских газет и журналов. Ее статьи напечатаны в двенадцати научно - методических журналах. Выступления Н.Д. Коробенковой всегда отличаются высокой гражданской позицией, актуальностью темы, вызывают споры и resonance в обществе.

За плодотворную журналистскую деятельность она стала лауреатом премии МВД Бурятии, ей вручена республиканская журналистская премия имени Ярослава Гашека. Также награждена медалью ордена "За заслуги перед Отечеством II степени", медалью "Маршал Советского Союза Жуков", медалью "85 лет со дня образования Республики Бурятия", "90 лет ВЛКСМ". Она победитель конкурса, посвященного 55 - летию Победы, победитель конкурса 2009 года "Педагогическая элита Бурятии". Коробенкова Н.Д. - член Союза писателей Бурятии, член Союза журналистов России.

Главным своим трудом Н.Д. Коробенкова считает изданные книги. Первая книга "Привет с фронта!" была сверстана и набрана в Г. Челябинске в 1995 году. Над созданием этой книги автор трудилась двадцать лет. Она собрала более двух тысяч писем с фронта, вела поиск родственников фронтовиков и переписку с ними, встречалась с множеством людей, искала в дороге Бурятию вдоль и поперек,

Об этой неутомимой труженице, о ее многогранном таланте, об искрящейся каким-то огнем и ясным светом женщине писать и трудно, и легко.

работала в архивах и библиотеках, ею прочитаны кипы книг и газет. Во многом помогла районная газета "Бичурский хлебороб", на страницах которой публиковалась постоянная рубрика Н. Коробенковой "Привет с фронта!". И откликались неравнодушные люди, уточняли факты. Теперь мы видим историю войны в лицах, более того - в знакомых лицах. Каждое письмо - это тоска по родине, по родным, ужас боев, горячее желание побеждать и вернуться домой живым. "Я хотела,- говорила со мной автор, - чтобы каждый участник Великой Отечественной войны видел ее на своем собственном участке земли, своими глазами. История войны складывалась для меня как мозаика, из небольших кусочков в одно целое".

В 2000 году вышла книга Н.Д. Коробенковой "Черное крыло плена" о замалчиваемых судьбах солдат войны, воюя слuchая ставших военнопленными, и малолетних узниках фашизма. Нелли Дмитриевна изучила огромный архивный материал МВД и ФСБ, трофеиные до-

кументы, собирала по крупицам воспоминания родных, встречалась с узниками фашистских концлагерей. Эта книга - ее писательский и гражданская подвиг.

Книга документальных очерков "Генеральские звезды" - о 12 генералах МВД Бурятии. "Их должность и звания - результат верности присяге, незапятнанной офицерской чести, мужества и честно исполненного (или исполняемого) долга перед Отечеством" - пишет она. На фоне грязи, который льется с экрана телевизора о продажных чиновниках и оборотнях в милиционской одежде, мы видим людей, для которых честная работа и служба не пустой звук. В книге есть очерки о двух генералах нашего бичурского края - М.А. Панькове и Я.А. Щербакове. Они оба росли в крестьянских семьях, их родители простые и мудрые труженики. Ни в них самих, ни в их знаменитых детях нет напыщенности, неприступности. Но и ленивые, лживые люди не найдут к ним дорогу. Нигде в литературе я не встречала столь искренних и понятных сведений как сельские мальчишки добились таких высот в карьере. Судьбы этих 12-ти генералов - пример для подражания молодежи.

В этом году вышла фундаментальная книга Н.Д. Коробенковой по исследованию родословной семьи Хышкитуевых "Семь колец жизни". Автор мне говорила, что писала ее шесть лет. Однако, взяв в руки и хотя бы полистав ее, можно только удивиться - как можно за такую короткий срок найти сведения 300 - летней давности, привести генеалогию к каждой главе, пересказать всю книгу мудрыми пословицами разных народов, найти стихотворные эпиграфы, богато иллюстрировать?! К тому же, как и в каждой книге Н.Д. Коробенковой, здесь отличный справочный аппарат (библиография, словарь сокращений, глоссарий). История жизни членов одного рода тесно связана с историей Бурятии и России, приведены фотографии людей разных поколений, даны точные опи-

сания характеров. Эта книга о знаменитых и просвещенных предках, начиная с появления одного из родов бурятского народа - эхиритов, в местах их проживания и кочевий, о славе и несчастиях, выпавших на долю поколений. Особенно близко воспринимаю описание гонений во времена репрессий, когда без вины виноватых сажали в тюрьмы и казнили, потому что мой отец Убашев Доржи Убашевич тоже прошел через это страшное горнило. Тем радостнее читать о трех генералах, сыновей одной семьи Хышкитуевых, которые занимают ответственные государственные посты и не возгордились, не изменили семейным устоям.

Мне думается, что все книги Н.Д. Коробенковой достойны изучения разными специалистами: краеведами, историками, лингвистами, этнографами, библиографами, педагогами, литературоведами. Глубокому изучению книг Н.Д. Коробенковой уже положили начало Е.А. Голубев, кандидат философских наук, В.Базаржапов, доктор исторических наук, П.Калашников, засл. работник культуры Республики Бурятия и др.

Н.Д. Коробенкова говорит, что она каждую свою книгу вынашивает как дитя. В книгах выражено ее отношение к жизни, к людям, ко времени. В ее книгах, наконец, и она сама, ее труд, характер, неизуярдная личность.

Сейчас Н.Д. Коробенкова завершает работу над книгой о воинах - афганцах из Бурятии.

Будет дальнейшем издано продолжение книги "Привет с фронта!", почти завершена работа над историей Бичурской средней школы №1.

Пожелаем писателю всяческих благ.

С искренней любовью и уважением -

Норжима ЗАНДРАЕВА,
библиотекарь.
с. Шибертуй.

ПРИЯЖЕНИЕ

игре на пианино, мандолине, и хор организовать, и в самодеятельности участвовать.

Спектаклем «Павел Балтакинов» заняли 2 место в окружном смотре самодеятельных театров. Её успех - это успех всего коллектива. Все народная любовь сельчан к своим артистам сопровождает их всегда.

У Аграфены Матвеевны природный артистический дар. Какую бы роль ни играла, всегда в своем амплуа, притягивает зрительские симпатии. Например, в спектакле «Фермэ дэрэ» на бурятском языке она исполняла главную роль - старой доярки, и очень успешно. Всем понравилось. Аграфена Матвеевна всегда ответственно относится к порученному делу, пристрастилась к общению с людьми, интересуется всеми делами села.

Эти теплые слова в адрес Аграфены Матвеевны мы услышали еще от многих людей.

С 1987 года Аграфена Матвеевна работала заведующей комбината бытового обслуживания. В комплексно-приемном пункте села Корсук всегда было многолюдно. В этом, по домашнему уютном, помещении с удовольствием принимала она заказы сельчан. Не скучалась на доброе слово, приветливую улыбку хозяйки комплексно-приемного пункта Аграфена Матвеевна старалась успеть повсюду. И детей обучать

Расскажу о хорошем человеке

Тепло, которое излучает Аграфена Матвеевна, словно как магнит притягивает односельчан.

Каждую неделю в определенные дни Аграфена Матвеевна обслуживала животноводов, земледельцев на рабочем месте: привез готовое, примет заказы. И как радовались жители Гушин, Ишин к приезду её. Часто приезжала Аграфена Матвеевна в районное управление бытового обслуживания, теребила начальство, чтобы они не забыли о нуждах сельчан.

И здесь ее ценили, всегда были доволны той работой, какую она делает, ставили в пример другим. У Аграфены Матвеевны всегда были лучшие производственные показатели в районе, не раз она являлась победительницей в областном соревновании.

Много времени Аграфена Матвеевна отдавала работе. Она многодетная, любящая мать. Вместе с мужем Георгием Ходашкиевичем Аграфена Матвеевна воспитала пятерых детей.

Старший сын Баир, после окончания Боканского педагогического училища работает капитаном милиции в Усть-Орде. Женат, воспитывает двоих детей. Сын Сергей - сержант милиции. Живет в Усть-Орде. Женат, воспитывает двоих детей. Дочь Ирина окончила рус-

ско-бурятское отделение филологического факультета Бурятского государственного университета и высшую школу классической астрологии и занимается частной практикой. Замужем, воспитывает двоих детей.

Сын Миша – окончил экономический факультет Бурятского государственного университета и работает в ООО «Гарант-Право» менеджером в сфере информационных технологий. Недавно женился. 22 октября 2010 состоялась свадьба в Усть-Орде, было много народа. И очень много хороших и добрых слов было сказано в адрес родителей и детей.

Аграфена Матвеевна родилась и выросла в многодетной дружной семье Хамгушевых. И сегодня она продолжает традиции своих родителей.

Сегодня Аграфена Матвеевна и Георгий Ходашкиевич на заслуженном отдыхе, они бодры и энергичны, трудятся на подсобном хозяйстве, а в свободное время помогают детям и внукам.

Ольга ХАМГУШЕЕВА,
психолог Обусинской
средней школы.
Усть-Ордынский
Бурятский округ.

23.12.2010

БУРЯД ЧИЗН

№ 50 (21796)

Дүхэргүз

тосно

6

№ 50 (711)

Провожая год уходящий

Нима БАДМАЕВ, Селенгинский район:

- Заранее готовились ко Дню Победы – самому важному политическому событию года. В районе 72 ветерана войны, каждому оказали помощь из общественного фонда «Победа». В частности, отремонтировали дома, вставили пластиковые окна.

Во время Конвента монголов мира принимали конный переход на границе с Кяхтинским районом. В фестивале казачьей культуры в Мухоршибири приняла участие делегация района в составе 100 человек, на «Алтарган» район представляли 60 человек. Ариона Бубеева заняла второе место в конкурсе красоты, а недавно стала победительницей конкурса «Краса России» среди несовершеннолетних. Сдали новую школу в селе Зурган-Дээ на 176 учащихся, в поселке Гусиное озеро капитально отремонтировали врачебную амбулаторию за счет местного бюджета. Работают предприятия по добыче угля, идет реконструкция 4-го блока на ГЭС, должны закончить в будущем году.

Лично для меня большое событие – младшая дочь закончила университет в Улан-Баторе.

Гендиректор универмага «Центральный» Зинаида ГАНИЦЕВА:

- Мы стараемся обеспечить наших покупателей качественной одеждой, для этого участвуем в различных выставках и аукционах. Задачи ставим большие и, когда добиваемся поставленных целей, это радует. Особое событие – в сентябре отметили 50-летие нашего универмага. 22 года возглавляю предприятие. Вместе прошли через перестройку, сохранили коллектив. Положение стабильное, коллектив социально защищен, отмечен к юбилею Почетными грамотами Правительства РБ, мэрии. Наш труд высоко оценен, для нас это главное.

Глава администрации Советского района Татьяна БЫКОВА:

- Желаю в новом году стабильности, экономического подъема республике и городу, всем – успехов и процветания. Предстоящий год знаменательный – год большого юбилея - 350-летия вхождения Бурятии в состав России. Город объявил 2011 год Годом дружбы народов, и это главное.

2010 прошел под знаком подготовки к юбилею, и среди сдаточных объектов будущего года – два театра, стадион на Набережной. Решается вопрос по транспортным проблемам.

Елена СКОСЫРСКАЯ:

- Уходящий год – замечательный, принес много новых знакомых, много впечатлений и испытаний.

В нашем детсаде «Престиж» 75 детей и в Новый год открываем новый детсад «Планета детства» на Октябрьской, 19а на 120 детишек.

Приводят к нам детей не обязательно преуспевающие бизнесмены, но те, кто думает о хорошем образовании для чад. Детей приводят до 9 утра, забирать можно в любое удобное время и можно подобрать индивидуальное меню.

Есть при садике центр развития, здесь могут заниматься дети с проблемами со здоровьем. На льготных условиях, порой бесплатно - на добровольные взносы родителей здоровых детей - принимают детей-инвалидов. Наши родители отозвались на акцию «Спаси жизнь ребенку!» и каждый ребенок принес игрушку и книжку с пожеланиями своей семьи. В новом году желаю всем крепкого здоровья, удачи и исполнения надежд и мечтаний. Каждый человек надеется на чудо, и пусть это чудо сбудется в каждой семье.

Важно понять, что материальные богатства сегодня есть, а завтра их может не быть. Духовные же богатства всегда с тобой. Самое важное в жизни – это семья и духовное воспитание.

Директор конкурса «Краса Бурятия-Мисс Улан-Удэ» Руфина Юиона:

- Самое важное событие уходящего года – ребенок поступил учиться в престижный колледж в Швейцарии. От наступающего года жду только хорошее, чтобы дело спорилось. Бурятия сильна человеческими ресурсами. Для меня не событие, когда наши девушки получают признание, событие – уехать без призов. В этом году замечены на «Красе России» Ариона Бубеева и Настя Гребенщикова.

Сарапулов Игорь:

- Год как вернулся в Улан-Удэ. После пятилетнего отсутствия бросается в глаза, что горожане стали заметно раскованнее в одежде, многие – хорошо и стильно одеваются. Мечтаю создать в новом году свою студию с подиумом, с обзором с двух сторон.

В музее истории планируется проводить модные показы. Модели будут показывать победительницы и участницы конкурсов красоты из агентства Софии Ни. Она обратилась ко мне, а я подбираю дизайнеров. Работаю с молодыми неизвестными пока дизайнерами. Мне 33 года, в 23 обо мне узнали благодаря СМИ и конкурсам, они в то время проводились чаще. Сейчас много конкурсов среди певцов, а начинающим дизайнерам значительно труднее пробиться.

К сожалению, многие талантливые ребята уезжают в европейскую часть страны, в заграницу. Но лучше родины нет.

Когда закончил 6-й лицей, работал в «Лора-моде» и больше привлекал европейский стиль. Но после Москвы, где скучал по Бурятии, побывав в странах Юго-Восточной Азии, больше тяготею к национальному стилю. Сейчас посещаю все театры, концерты. Недавно сшил платье Дариме Дугдановой.

Л.ОЧИРОВА.

К бесплатно выделяемым для индивидуального строительства участкам будет проводиться электроэнергия

В Бурятии успешно заработали программы по выделению бесплатной земли и леса, в 2011 году власти сосредоточат усилия на развитии инфраструктуры, в первую очередь – проведении электроэнергии к этим участкам, заявил Президент Бурятии Вячеслав Наговицын.

Как отметил глава республики, первый, сложный этап реализации программы по выделению бесплатной земли и леса гражданам республики преодолен, с помощью парламента республики решены проблемы организации землеустройства, проведения границ участков, внесения в кадастр и т.д. В итоге граждане могут получать землю под строительство жилья совершенно бесплатно. На решение этих проблем из бюджета выделяется около 30 миллионов рублей. «Мы вышли на показатель – выделение двух тысяч участков», - сказал на пресс-конференции Президент РБ. - Можно умножить на 300 кубометров леса, которые выделяются каждому гражданину на строительство домов, получается, что у нас вовлекается в деловой оборот 600 тысяч кубометров леса». Напомним, что индивидуальным застройщикам с 2009 года выдается бесплатно 300 кубометров древесины для строительства.

Пресс-служба Президента и Правительства РБ.

Герман Михайлович Филиппов в 1964 году окончил физико-математический факультет БГПИ им.Д.Банзарова. Но получилось так, что любовь к спорту оказалась сильнее: стал работать преподавателем физкультуры, окончил курсы переподготовки Хабаровского института физкультуры. С 1967 года работает в Бурятском лесопромышленном колледже, десять лет как преподаватель математики, а с 1977 года – руководитель физического воспитания, секция по лыжному спорту и легкой атлетике. Герман Михайлович – заслуженный работник физической культуры Бурятии, почетный работник среднего профессионального образования России. Имеет первый разряд по лыжному спорту. Как председатель совета ветеранов колледжа, привлекает ветеранов к спорту. Команда лесоколледжа активно выступает в зимних и летне-осенних спартакиадах среди ветеранов. В этом году выиграла на зимней районной спартакиаде первое место, на осенней – третье.

В свои 69 лет Герман Михайлович полон сил, оптимизма и энергии.

Год учителя

Движение – это жизнь

фессионального тренера В.Н.Аверкова.

– Герман Михайлович, поделитесь секретами своего мастерства.

– Надо быть требовательным к себе, справедливым по отношению к ученикам. Главное – чтобы наши дети двигались, занимались любым видом спорта. Наш девиз: «Движение – это жизнь». Учу их быть дисциплинированными.

Я понял, что спорт помогает человеку иметь хорошее здоровье и работоспособность. У меня были проблемы с желудком, видимо, оказались военное детство и институтские годы. Помогли физкультура и режим питания. Я меньше всего надеюсь на врачей, считаю, что организм способен победить любую болезнь.

Я родился в селе Унгуркуй Кяхтинского района. У меня трое внучат, которых приучаю к спорту.

У меня своя методика, выработанная годами: зимой – лыжи, осенью и весной – пробежки от сорока минут до часа, летом – дача. Прислушиваюсь к сигналам своего организма.

Дулма БАТОРОВА.

НА СНИМКЕ: Г.М.Филиппов со своей внучатой племянницей Кристиной Сосиной, студенткой экономического факультета БГСХА.

Учиться, чтобы руководить школой

А.Чернышев

В Улан-Удэ прошёл семинар «Система менеджмента качества в образовательном учреждении», организаторы - Министерство образования и науки Бурятии совместно с Учебно-консалтинговым центром «Международный менеджмент, качество, сертификация». Поддержку оказала Республиканская служба по потребительскому рынку и лицензированию.

Такой семинар для директоров школ проводился в республике впервые. В нём участвовали 30 представителей лучших школ. Такая учёба для руководителей образовательных учреждений стала жизненной необходимостью, ведь с будущего года вступит в силу Федеральный закон №83 «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в связи с совершенствованием правового положения государственных (муниципальных) учреждений». Новый документ регулирует вопросы автономизации государственных и муниципальных учреждений.

Александра Чернышёва, член-корреспондента Академии проблем качества России, кандидата технических наук, доцента Томского государственного университета пригласили провести семинар в Бурятии не случайно. Он один из лучших специалистов в своей области. А город Томск по Сибирскому Федеральному округу считается одним из передовых в науке менеджмента.

- ISO – это международная организация по стандартизации, - объясняет Александр Чернышев. - Она была создана после Второй Мировой войны. Организация пользуется международным доверием. В её состав входит и Россия. Серия стандартов ISO успешно применяется во всём мире. Стандарты ISO серии 9000 занесены в Книгу рекордов Гиннесса. Они лучшие помощники для достижения качества управления организацией. Это система менеджмента с человеческим лицом. На первом месте ставится интерес потребителя, на втором - персонала, руководства, государства и общества. Скоро школы обретут статус автономных учреждений и должны научиться зарабатывать средства. Как нами управляют, так мы и работаем. У нас,

когда фирма разваливается, говорят, что работники были плохие, красители плохие поставляли, поставщики несвоевременно отгружали материал. И назовут ещё двадцать причин. А в Европе и в Японии называют только три причины: плохое руководство, плохое руководство и плохое руководство.

Приняв статус автономного учреждения, школа сможет расширить перечень услуг. И если директор хорошо знает систему менеджмента качества, его знания помогут достичь лучших результатов. А это благоприятно скажется и на учениках, и учителях на зарплате отразится.

Учебно-консалтинговый центр «Международный менеджмент, качество, сертификация» (ММКС Бурятия) планирует подобные семинары проводить регулярно. И не только для директоров школ, но и для руководителей других сфер. Сегодня такие семинары помогли выстроить системы менеджмента качества в республиканской больнице, в госпитале ветеранов, в частной клинике «Диамед» и во многих других предприятиях Улан-Удэ».

Янжама ЖАПОВА.

Фото автора.

Ярууны туршуун коммунаар Ц-Д.Н.СУЛЬТИМОВАЙ 100 жэлэй ойд

Манай эсэгэ СУЛЬТИМОВ Цырен-Доржи Норбоевич 1910 ондо Яруунын эгээл холын зүүн-хойто хизаар болохо Заза нютагта түрэн юм. Түрхэл, Заза, Тэлэмбэ нютагий зонддие «шэнэнэй оёороихид» гэжэ нэрлэдэг байгаа. Нэлэнхы тайга, тоолошгүй олон нуур... Нэгэ хурсаа хэлэтгий хүн манай нютаг тухай «Шалбайханийн» нуур, шодой-хонийн «анггуушан» гэжэ хэлэнхэн ха.

Дэлхийн 1-дэхүү дайныай эхилхээр, Николай хаан буряадуудые сэргэгэй албандаа тата-жа, сэбдэг хүйтэн Архангельский хизаар руу эльгээжэрхиэн юм. Хэдэн мянгаадаар хаари хүйтэндээ, шингтэй жабартаг сохиоулж, зуураж ахуй. 1970-аад оной хуушаар мэдээж журналист Долгор Жугдурова тишишдо зориута ошоод бусахадаа, иодэнзийнгээ нулимаа гоожуулан байж ахеэрөөгүй ён: «Буряадуудые булаан нүрээтэй томо добуунуудые хараад, харанхалан унашан алдаа». 1917 оной Февралийн хубисхалай ашаар амиды үлөөшэдьнин шигтагаа бусаа ён. Сультим аба 4 жэл соо шураар ханяажа зобоод, аялаа бэлэй. 11-тэйхэн Цырендорж хуурсагтай эсэгынгээ бэс ойн соорхойдо хүдээлээд, гэдэргээ бусажа ябатараа, гэнтэ шаргатай мориёо зогсоогоод, Аюуша аблгадаа хандаба: «Абга, харана гүт, тэрэх хоёр томонууд шэнэнэхэн хууламгайнуудые? Биеэрхэнамтараа түлээн болгохоб». – «Зүй, зүй, тингиэн бэзэш», - гэжэабганаа уярхандаа, дэмьи-дэмьи ханяасаа харюусаад: «Гэрэй эзэн болоноо мэдүүлбэл даа, баархан», гэжэ шэбшиэ бэлэй.

Хэдьдээ, хайшан гээд хуушан монгол бэшигтэй орохоноо эсэгээ ёөрөөшье һанадагтүйн. Зазынадагта монгол бэшгэгтэй үбгэжээл һуудаг юм һэн ха. Хоёр наранай хоорондо «Ульзэр-далайе» хоолой хашан уншажал һууха. Жаахан Цырендорж хажуудань һуугаад шагнаха. Тийгэжэл үзэгтэ орошоний байжа болоо. Зүгөөр лата, ород бэшгэгтэяжа нураханийн мэдэхин аргагүй. Юуб гэхэдээ, тэрэ үедэ нэгэшье нургуули байгаагүй хаюм. Мунёөбагсаагаад үзэхэдээ, эсэгэнь һургажа болоо. Юуб гэхэдээ, тэрэ угaa хурса ухаатай, тубхэншэ, мүн баһа туусгаар уран гартай, гайхалтайны гэхэдээ – бурханда һүзэггүй хүн байгаа. Тибиэ-яабашье ех хүбүүнэйнгээ 8 наха хүрэмсөөрнү, Эгэтийн дасан руу хубараг болгожо эльгээжэрхин юм. Харин манай эсэг гурбан нара унгэрэнх хойно гэртээ бусаашанан. Аяар хоёр зуугаад modo зайде ябагалха гээшэмний гайтайхан зам бээз даа. Зоригтойхон шолмохон ябаяа гээл даа. Хүбүүнэйнгээ бусаахада, үлбэр бээтэй даа. Эсэгэнь, Пагма эхэнь зэмзлээгүй. Зүгөөр үен дээрээ гаранаан дүүнэрийн – Сэдэб, Нима, Балжид, Доржо, ех эгэшэ Дэмбрэл угаа баярлаан юм.

Хүгшэн баабайд нордоон хойно улаан сурбаяа тэжээхэн гайтай болоо һэн бээз. Тийгэж түрэлэйн айлнууд үхижуудыен үргэж абаа бэлэй. Нима Гэндэнэйдэ, Доржо-Тэхындэ, Надмид Дулмада үтгээн. Сагай эрхээр ном бэшгүйгээр холо ошохогүйт гэж эсэгжн заадаг байна юм. Хэнэйший тухиралтагүйгээр Сультимай үхижууд буulta үзэг бэштэгэ орохон. Аха хүбүүн Цырендорж 15-тайдаа комсомолдо атажа, нюатгайнгаа залуу үетэндий удамарша болож шадаа. «Комсомол басагад утаа тайрагжа хаяад, хүбүүд үхээз табяад, юрэдөө, хэниинь эмэ бз, хэниинь эр юм гэж илгаруулхын аргагүй болошоол», гэж нахажаал зон гэмэрэлдэдэг болоон юм ха. Үмсын ажалтай айлнуудай залуу һүрэгтэн хаана холоо Ѹдэшны харанхыгаар сугларжа, үүрэй сайтар ёохорлодог, дуу андалдадаг болошоо. Тийгэжэл дуутай-шуяатай саг ерэшоо бээжий.

Цыренжаб Бимбаев, Нимбу Будажабэ, Цырендорж Сультимов, Цэбэг Бимбаева болон бусад олон шударгынтуул хамтын ажал – коммуна байгуулха хэрэг үйдэхэж эхилбэ. 1930 оной тэнгээр манай аба Зазада түрүүшүүн коммуна байгуулба. Түрүүлэг-шиэр үнгагдаа. Хүшэгтэй номонийн зүблэлэй мэдэлдээ ородог газардайдаар 1931 ондо 11 коммуна байгуулагдашоо һэн. Нэрлэбэл, Жэлэйндээ ТОУС (товарищество

общественного улучшения скота) байгууллагдажа, түрүүлэгшээрны Баатар Цыренов, Политовка, Обхороодо Николай Мясников, Ендонидо Ленинэй нэрэмжтээ коммуные Жэгжэд Юндунов, Хаймшаг Эрдынеев, Бүтүүдээ Сталинай нэрэмжтээ коммуные ДэлэгДондоков, Хянагада «Гэгээрэл» коммуные Садажаб Доржиев, Баян-Голдо Майнан-1-нэй нэрэмжтээ коммуные Балдоржо Будзэжапов, Митэб Цыренов, Субада Кировэй нэрэмжтээ коммуные Сэдэб Содномов, Заанын коммуные манай эсэгын һүүлээр Бурхин Жамьян, Хуша-Зазын хамтаралые Жамса Балданов, Иисэнгын коммуные Михаил Овчинников, Михайловын «Комсомол» коммуные Ефим Пермяков толгойлоо.

1931 ондо эдэжэжэхэн хамтаралнууд колхозууд боложго томодхогдоо. Жэшшэлхэдээ, Бүтүү, Ендонгин, Обхороо, Хянагада, Хутаг-Нуур, Баян-Голой коммуналууд нийлийэж. Иисэнга нүүрэй зүнх ходойн эхинээдээ

ЭСЭГЫ

1930-аад онуудаар хaa хаанагүй нахатайшулай нүргулинууд нээгдээ hэн. Ликбезий (ликвидация безграмотности) хүдэлэөннд манай эсэгээ одоол хамаа оросолдононинь мэдээжэ. «Ленинэй» нүргаал гүнзэгтийг шудалха гэбэл, И.В. Сталиний «Ленинизмын асуудалнууд» гэхэн ном нэн түрүүн уншаха ёнотойт гэж эсэгэх хэлдэг юм hэн. Нээрээшье, өөрөө тусномын сээжээр шахуу мэдэдгэй бэлдй. Мунөөшье баабайнай улаан, хүхэ карандашаар тэмдэглэн hэн зурлаануудтай Ленин, Сталиний номууд дүү хүбүүнэйдэмний хадагалаатай байдаг. Урданай коммунистинууд ямар шуналтайгаар марксизм-ленинизмын нүргаалын шудалдаг байгаа гээшэб гэжэ омогорхон дурсдагби.

1932-33 онуудта манай аба «Улаан-Тэлэмбэ» колхозой түрүүлэгшээр ажаллахаа үедөө Иван Максимович Трофимовтай нүхэсээн юм. Тэдэ хоёр бүри коммунар-нууд ябахадаа танилсаан.

Эсэг ороноо хамгаалгын дайнай эхилхэдэ, эсэгмийн найн дураараа фронт ябашан юм. Эндэгайхалтайн гэхэд, тэрэямараргаар сэргэй албандаатагдан юм? Юуб гэхэд, түрэхын зүрхэ мутай (порок сердца) байсан. Энэ ушархаа Буркавдин-зиндо алба хэхэ аргагүйдөө нэмийн. Зүүн урда зүгэй фронтын түмэр харгын сэргэй 4-дэхи бригадын 31-дэхи батальоной понто-нёрнуудай ротын полигругаар томилогдоо. Хэнэйший мэдэхээр, дайсад нэн түрүүн хүүргэнүүдье, түмэр харгынуудыг хандрагдад байсан. Ушар тиимээс түмэр харгышад лээгээл ехээр хюдагдадаг байгаа бишүү. 1941 оной намар Житомир хотоого холо бэшхэнэ үргэн гол дээгүүр понтон хүүргэ табижка байсан сэргшэд фашист-нуудай туйлай схэ добтолгодо ороо. Тэхэрэн бомбын шоройдо булуулшод хэбтэхэн манай эсэг хоног үнгэрэн хойно санитар басагадаар аbaraгдаад, аяар хёөр долоон хоног соо госпитальдо мэдээгүй хэбтэхэн юм. Тийгээ 7 нараа соо аргалуулж, хүл дээрээ бодоод, 2-дохи бүлэгэй инвалид болонон хүн нютагаа бусасаа бэлэй. Бидэтиихэдэ Зазын колхозой Алтан гүүртээз нэмди. Хүгшэн эжимнай 1939 ондо Москва-гай ВДНХ-да ошожо ерэхэн, янала суутай,

Манайхин – Пагма эжы, Аюуша абгатан, Малхар ахайн намган Дулма аbagий жаахан Толи хүбүүтзээ, Нама эхэмнай, гурбатай-хан Саша, ная хүлдэ орооён Мэлс гэгшэд.

абаяа хүлээж үүнабди. Боролгон һалхитай үдэр һэн. Аяар баруун тээ, харгы дамжааны телеграфай столбнуудай саанаа ябагалжсан хүн харагдаадхэо. «Угтаад бу гүйлдэгты», гэж хүгшэн эжэ захирба. Уданшьсгүй ташарагийг жаахан бэсгээй, нюргэндаа үргэвшэтэй хүн яаралгүйхэнөөр гэшхэлнээр оржко ерээгш һэн... «Амиды мэнд буса-бал даа, хүбүүмни», гээд хүгшэн эжэ баатай тэбэришо һэн... Абамны Саша Мэлс хоёроо үбдэг дээрээ үүулгаад, намайж хүлиүүдтээ хабшиад, шоб-шоб байса хасар-нуудыемнай таалажа үү衡阳ьен мар-тагшагуй.

Уданшыгүй, 2-3 хоног үнгэрхэн хойно, эсэгэмний полуторка машинаар Тэлэмбэ ябашаба. Тэндэхি Карл Марксын нэрэмжэгээ колхозий түрүүлэгшээр үнгагдаа һэн. Нютаг зонтой танил байгаа, юуб гэхэд, 1932 ондо жэл үлүүтэй хугасаада «Улаан-Тэлэмбэ» колхозий түрүүлэгшээр ажаллахиан байгаа бишуу. Ажалаа абадатушаажа, фронт мордохо болохон Иван Трофимов угаас баяртайгаар хэлээ һэн гэдэг: «Бишни 3 дахин фронт ябуулыт гэжэ мэдүүлгэ бэшээд,

сабшалан болгоо. Мүн Ендөнгийн, Амгаланта, Шиндалай, Орловой нюатагуудай сабшалан хайжаруулха ажал ябуулаа.

1951 ондо Карл Марксий нэрэмжээ колхозий түрүүлэгшээр ажаллаха үедөө Боро-Хорой, Улаагта, Мужыхын зүүн бэсэйн сабшалангүүдье мүн лэ «кундалуулаа».

1962 ойн зүн Цырендорж Норбоевич адуу үхээбэрилхэ асуудал совхозий хүтэлбэрилгэшдэй урда табиба. Залуу директор Дмитрий Рабданович Банзаргашев дэмжэбэ. «Моригүй монгол угсаатанийн хараха саг өрөбэ гээш гү, аа?» гэж байжад тэрээ ходо асуудаг болошоён юм гэлсэдэг. Тэрэхэлэндээ хүрэжэл нэлаа. Уданшыегүй Бүтүү, Байсын уужам нэлэнхы талаар 500-гаад толгой адуун нүргэгий инсагаалдахаа соностожо эхилээ бэлэй. Нюотагай нахаажал хүнүүд – Гомбо Очирович, Малаан Эрдйинеевич, залуушуул Шойдобуунай Мэлс, мишигийн дүү хүбүүн Цырен гэгшэд адуушад боллобо. Хойто жэллын адуушад кумыс бүлэжээ эхилээ һэн. Энэмнай, юрэдөө, хоморойлж амтатай ундан гээш ааб даа. Эсэгэ хорёод шэл кумысабаад, Иисэнгэээржэябатараа, нэгэшье шэл асаржа шадаагүй. Эхэндээ ундумнай амхартаяа дэлбэ сохин адхаршоо. Тийгэж энэ һэдэлгээс адуушад орхих баатай болоо. «Адуунхаа ямар олзо байхаб, дорийтоён, хойно гаран налбариха юм», гэжээ мэдээрхэлдэхэн Улаан-Үдэн, Нархатынший зарим ноёд найдууд, үсүүн сагай ерхэдэ, Иисэнгээ руу харгылдаг болошоёнинь мэдээжээ.

Манай эсэгын 1937-38 онуудта аймагийн «Улаан малшан» газетын редактораар урагшатай ажалтаж буй мартаял. «Уран, баян үгтэй, хурсаа гурхнатай редактор юм» гээнээ гэж нахижаал журналист Цыбандоржо Найданович Дугаровай хэлэхэд мартагшагуйб.

Нээрэшье, дүрбэн тэгшэ бэрхэхүн ябаалдаа. Тэрэнэй дархалтан ханза, хайрсагууд, гэрээ гсёөнөн угалзануудын мүнөөшье гэртэмнай бин. Мүн баана дуу дуулахадаа ирагуу хайхан хоолойтой бэлзий. Ухижүүдүн булта дуунда дуртайнууд һэмди. Илангаяа дунда басаган Наталья Сультимовааэ республикин радио-шагнагшад хайн мэдэдэг, «Баян талын аялга» гэхэн дамжуулгань хүн бүхэнэй сэдьхэл зурхэндэ хадуутданхай.

Аба эжы (эхмэнай Нама Bodievna) хоёрний 10 үринэрөө хүл дээрэнь бодхогоо. Булта шахуу дээдэ нургуули дүүргэхэнди. Уран зохёолшо, журналистнууд, багшанар, инженер, экономистшье байха. Үрийн хүүгэднайшье бэрхэнүүд, тэдэнэй дунда алтан, мунгэн медальтан, улаан дипломтон

Ингэжэл мүнөө 100 наха хүрэхэ байхан эсэгынгээ нангин дурасхаалье хайханаар сахин, дурсан ябаналди даа. Харамтайны гэхэдэ, хайрата аbamнай оройдоол 57 наhatайдаа нарата дэлхэйтээ хахасашоо байж боло.

а. Сергей ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
ехэ хүбүүнийнъ.

23.12.2010

№ 50(21796)

*Буряад үнэн
Дүхэргүй*

*Дэлгүй
Дээж*

8

№ 50(711)

«Буряадай түрүү хүнүүд -2010» гэхэн конкурсчоо

ДУРА СЭДЬХЭЛИЕМ ЖЭГНЭНЭН

Мундэлэн би болоноор арбан гурбадахи жэлээ Буряадай гүрэнэй филармониин байсан соо унгэргэгдэхэн «Буряад үнэн» - «Дүхэргүй» сониной «Буряадай түрүү хүнүүд - 2010» гэхэн конкурс буряад сэдьхэлэй, буряад оюун бэлигэй буряяла, дэлгэржэ байынен ушёе дахин гэршэлбэ. Арадаймий алдартай хүбүүдэй нэгэн, «Буряад үнэн» Хэблэлэй байшангай генеральна директорэр-ахамад редактораар арбан дүрбэн жэлэй туршада худлэн Аардан Лопсонович АНГАРХАЕВ тус профын автор мун гээд бултандыа мэдээжэ. «Элитэ энэ хүнүүдэй түүрээн магтаха золтойбди» гэхэн үгэнүүдэй үнэн зүб байнаний дамжагүй.

Үдэшийн эхинда «Буряад үнэн» сониндо Буряад Республикин Правительствын зүгнөө үнэтэ Диплом баруулагдаба. Буряад Республикин Президентын болон Правительствын захирагаанай мэдээсэлэй-аналитическо комитетэй дарга В.ХАРТАЕВ «Буряад угсаатанай этническо харилсаануудые эрхим найнаар харуулнаай түлөө» гэхэн бэшэгтэй тус Дипломые редакциин хүтэлбэрилгэгшэдэ баруулба. «Буряад үнэн» Хэблэлэй байшантай генеральна директор-ахамад редакторай уялгануудые дүүргэгшэ, Буряад Республикин болон Российской Федерациин соёлыг габяяла худэлмэрилгэгшэ Т.В.САМБЯЛОВА амаршалгын үгэтэйгэе сугларагшадта хандахадаа, ерэхэ жэлдэ 90 жэлээ угтахаяа байнан сониной түүхэ, «Буряадай түрүү хүнүүд» конкурсын удха шанар тухай тобшохоноор хөөржэ үгөө.

«ДҮХЭРИГНАЙ» АЛАСАЙ ХАРИЛСААТАЙ

...Арадай шагнал, олонийнтын хүндэдэ хүргэлгэ, үнэн сэдьхэлэй халуун дулаан үгэнүүд - жэгтэй жэгнэмэ үзэсхэлэн үзгдэл иигээд лээхилээдэг ла даа. Конкурснын жэгүүр дэлисэтий, аласай холбоотай. Угсаата Буряадайнгаа хоёр далинь болохо Усть-Ордын, Агин Буряадай округууднаа дэбжүүлэгдэхэн зоноо үндэр дээр үргэжэ, үргэн харилсаагаа тогтоожаа байдаг заншалны эли. Энэ удаа Эрхүүгэй областин Оын районой Новоильинскын дунда нургуулиин физкультурын багша Н.М.Хамгушев Агин «Толон» газетын фотокорреспондент Ж.Б.Лубсандашиев хоёр олон налбарита бэлигээгэршэлэн, холье холо гэнгүй бидэндээ хүрэжэ срээ. Николай Матвеевич, тэрэнэй наанай нүхэр Антонина Апплоновнагай ордоноотай абыастайгаар баярай үгэ хэлэхэдэн, баархамаа байгаал даа. Гол геройнай болохо Онопой туршалга-үйлэдбэриин ажахын түрүү хонишон, Российской Герой Бабудоржо Михайловой ерэжэ шадаагүйн халагламаар. Гэбэшье энэдээс, энэ тайланнаа үндэр солото энэ хүнэй нэрэ сонсогдоож, олон зоны нэгэн наанааар элүүр энхье хүсэжэ байхадан, манай хүндэтэ геройдо энэ мэндэмний хүрэхэл ёоороо хүрэхэл.

Алтан ганжарта Москватай хээзэдэшье дүтэбди. Ниислэл хотын түбтэ «Сэлэнгэ» ресторан байгуулаад, буряад хүгжэм зэдэлгэжэ байнан Д.Г.Гордоева туйхай бэшэн Ирина Батсугларагшадые ниислэлэй «Уряал» эблэлэй зүгнөө халуунаар амаршалан, геройнго түлөө омогорхожо байнанаа мэдүүлээ. Немецкэ концлагерьнуудай бага наанай узнигууд тухай «Судьба» гэхэн газетын редактор Л.К.Синегрибов иигэж хэлэбэ:

- Би олон тээ, тэрэ тоодо Москвадашье, хилын саанашье үндэр хайра шагналнууда хүртээн хүм. Төдө иигэж зүрхээ долгисуулнаа наананагийб. Ямар урихан, досоо оромо наиндер гээшэб! Үнэндөө, би мундээр ёнгойл жаргалтайб. Пайнта даа.

Хитадай арадай артистка, суута Айлтагүй Нумса эгэш лауреат болонойнгоо урмада «Буряад» гэхэн дуу ирагуу найханаар гүйсэдхэе. Энэ дуунай гүн удхын гүнзэгэе гайхан шагнаабди. Удаадахи лауреат - Үндэхэтэнэй библиоте-

кин сангай таагыг даагша Р.И.Хамаганова «Дүхэргүй» сонинойнгоо хайндэртэ спонсорско туналамжа үзүүлжэ байхые Буряад баян гартай хүбүүд, басагадые уралба.

«Аласай холбоон» номинацида лауреат болонон Монголой зурхайн академиин гэшүүн Э.М.Гармаева иигэж хэлээд, зониине нонирхуулба:

- Зурхайн ёоор ХХI зуун жэлэхээхилээд, Вангариг планетэ монголшуудтаа өөрийн нүлөө үзүүлжэхээхилээ. Вангариг хадаа буряад-モンголшуудтаа тон таарадаг. Эди шэдитэй, хүсэшадалтай хүбүүдтүрэжэхилээ. Аяар 500жэлэй туршадаа энэ нүлөөн үзэгдэхэй байхаа, дундаа зэргээр 60 жэлээр тооюю тоо, 9 ус соо. Иигэжэ буряад-монголшууд энэ удаа дэлхэй түбийе дайшалхы шадабаряа бэшэ, эрдэм бэлигээрээ эзэлх.

Буряад оронсоо үндэхэн янатанай эб нэгэн байлгые хүгжөөлгэдэхэх хүбүүдтэй оруулжа байнан, поляж янатанай «Наджея» гэхэн үндэхэнтэнэй-соёлыг автономитолгойлдог М.И.Иванова түүхээдэхээ оронтой харилсаатайгаар ажалаа ябуулдаг туйхайгаа хөөржэ үгөө.

«ДАЙН МАНИЕ ДИИЛЭЭГҮЙ...»

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад - журналист мэрэгжэлтэй Д.Д.Гармаев, түүхээ эрдэмтэн С.А.Максанов гэгшдэй - Сагаанубгэдэй үгэлангаяасэнтэй. Доржи Дымпилович «Дүхэргүй» сониной 1997 ондо мундэлжэ байхадаа, хуудаан бүхэнэй иэрээ гаршагуудые уран гарцаараа угальзатуулан бэшэжэ үгээн, бусадышье туналамжаяа үзүүлнэн холын хараа бодолтой Буряадаймийн үндэр үбгэдэй нэгэн гээшэ.

Буряад орондоо Буряад Республикин Президентын болон Правительствын захирагаанай шогийн түүхээдэй байхадаа талаар таагай түрүүлэгшын орлогшо Б.К.Бородинаа хандахадамнай, хоёр кандидатура заажаа угөө нэн. Эдэхэд бэ гэбэл, Зэдэн аймагай «Доодо-Бурглтай» поселенин гульваа С.Ц.Черданова болон Сэлэнгын аймагай «Ёнхорни» ТОС-ий түрүүлэгшэ Е.М.Жадамбаева мун болоно. Сагай эрилтие хурсаа мэргэнээр ойлгоод, зонойнгоо байдал наижаруулгадаа нилэн хубитаяа оруулжа, хүндэдэн хүртэжэ ябанан эдэ нүхднай Гуа сэсэн хатанууд болох ёоороо болоо! Барилгашье эрхилжэ, барийшатайгаар олзо олохын, тэрэнэ олоний хэрэгтэй зориуулхын тул оролдожо ябана ха юм. Залуу шударгы, сэбэр сэхэ иимэ хүтэлбэрилгэгшэд олошорог лэ гээд хүсэл дадаа.

- Буряадайнгаа эрхим бэлигээхэдэй хүбүүдий архийн хоронго хосорходон, яхмни яйтайдаг даа, энээнтэй бияшье эбсэхэгүй, залуу наанын тэмсээб. Мунөөшье хэлэхэб: «Буряад хүбүүд, басагад, архи тамхяар бү дашуургты, нарийн нягтаар бээс абажа ябагты. Генофонд нации гээшээс налгаахамнай. Дэлхэйн хоёрдохи дайн маниие хюдаагүй, харин энэ харата унда налгаажаа байна. Элүүр энхэ угсаата зон гээд дэлхэй дээрэ суурхайа, - гэжэ өөрынгөө захяа заабари хэлэхэйдагдаг.

Дайн маниие диилээгүй,
Дарха архин диилэхэн
гү? –

гэжэ үнинэй фронтовигай наанаагаа зобохонь ойлгосотойл даа.

ЭДЭЛ ДАА, ГУА СЭСЭН ХАТАНУУДНАЙ!

Мунөөсагтаа хубин олзо, хубин хэрэг тээшээ шэглээд байнан сагта хүдөөгэй юрын зоной түлөө хэмнай үнэтэөр наанаагаа табиха ёнотойб? 10-20мянгье абажархёодлэ, юушие хэхэгүй, ямаршие үүсчэл гаргахагүй поселенинүүдэй гульваанар хэндээхэрэгтэй гэхэн дура гуталган янал үзэгдэдэг гээшэ.

Энэ асуудалаа Буряад Республикин Президентын болон Правительствын захирагаанай шогийн түүхээдэй байхадаа талаар таагай түрүүлэгшын орлогшо Б.К.Бородинаа хандахадамнай, хоёр кандидатура заажаа угөө нэн. Эдэхэд бэ гэбэл, Зэдэн аймагай «Доодо-Бурглтай» поселенин гульваа С.Ц.Черданова болон Сэлэнгын аймагай «Ёнхорни» ТОС-ий түрүүлэгшэ Е.М.Жадамбаева мун болоно. Сагай эрилтие хурсаа мэргэнээр ойлгоод, зонойнгоо байдал наижаруулгадаа нилэн хубитаяа оруулжа, хүндэдэн хүртэжэ ябанан эдэ нүхднай Гуа сэсэн хатанууд болох ёоороо болоо! Барилгашье эрхилжэ, барийшатайгаар олзо олохын, тэрэнэ олоний хэрэгтэй зориуулхын тул оролдожо ябана ха юм. Залуу шударгы, сэбэр сэхэ иимэ хүтэлбэрилгэгшэд олошорог лэ гээд хүсэл дадаа.

«ДУХЭРИГ» СОНИНОЙ НАЙНДЭР ЛЭ

**БААТАР МЭРГЭНҮҮД –
БАРОО...**

Энэ үдэр буряад угсаатандаа урган гаралтад дэлхийн 3 чемпионийн хувьцасуудаар болон дайшалхы самбо зүйлөөр дэлхийн чемпионууд болонон Алдар Бальжинимаас, Байр Омоктуев, Дамба Раднаев гэгшэдэй тайлан дээрэ гарахадань, абарга хүбүүдээс наихашаан, альга ташалгаяа алхаруулжал мэдээ харагшадтай.

Жээнхин янзаар бээс баринги, соморхон шэгтэйнүүд – арадай ёнотойл омогорхол хүбүүд лэ!

Буряадай спортын омогорхол болохо хүбүүд, басагадыс хүмүүжүүлэн, үргэн замдан гаргадаг үндэр зиндаа нүргэн хүмүүжүүлэгшэдэй тоодо Зэйдин аймагаа ерээндээс лауреат А.Л.Дагдуун хүндэтэй нуураяа эзэлээ. Александр Лубсановичай аша габьяя тухай КПРФ-эй Буряадай рескомой секретарь В.М.Мархаев, Буряадта спорт дэлгэрүүлхэ талаар эсэшэс сусашагийн оролдоггүйнтийн ажал ябуулагша, «Буряадай түрүү хүнүүд – 2007» конкурсын лауреат В.М.Сыдеев гэгшэд опсолон хөөрөбэ. Очеркын авторта - Буряад орон соогоо спортивна ажал ябуулагша гэжэ үнинэй сутай, «Буряадай түрүү хүнүүд – 2005» конкурсын лауреат, Буряад Республикин болон Россиин Федерациин физическэ культурын габьята хүдэлмэрийгээ А.М.Цагановта эдэ нүхэднай баяр баясхалан хүргэбэ.

«Спорт-Тамир» газетын бии болоноор 10 жэлэй ойтой дашарамдуулаи, республикин физическэ культурын болон спортын талаар агентствын зүгтэй Хүндэлэлэй грамотануудые «Спорт-Тамир» газетын редактор Б.В.Балданов манай редакциин хүдэлмэрийгээд Р-Н.Б.Базаровта, Т.Р.Дугдановада, С.В.Дабаевада, И.А.Галтаевада, А.Ц.Цыреновада барюулба.

2010 ОН - БАГШЫН ЖЭЛ

Мүнөөнэй багшанар урданай багшанарай нүрхүүлдээ, дэлхэймэти дэлгэрсэдхээлэе, үхижүүн бүхенини ойлгохо хурса нарин мэдэрэлти даган абанхай гээшэ гу гээд

нарибшалан адаглагшад бинил гээш. Төд хэмнай энээниие тусгаар шэнжэлээд, шүүмжэлээд, үзээбэлэй?

Гэхэззуура манай сонин энэ жэлдэ эрхим багшанарай хүндэлэлдэ зураглал, очеркнуудыезурисатоли-лоо гол гээшэ. Багшана-лауреадууд олон байгаа: Х.Г.Юмова, М.Ц.Нянюева, Т.Г.Жигжитов, Б.Б.Гомбоев, Б.Б.Эрдээсев, РУО-е даагша З.З.Бадмаев, С.И.Васильев, автор-лауреат Х.Д.Дампилова, бусад... Хүнэй нэгэ наанда, хүнэй хуби заяанда мартагдашагүй Багшины шарай, Багшины үгэ, Багшины үэхшэл. Эгээлийн мэнантин шэнжэ шанараа нягтаар сахин ябажаа оролдодог нигүүлэхсүү сэдхэлтэй түрүү багшанарынгаа сольс түүрээн магтан байхал «Буряад үнэн» - «Духэриг»!

ШЭБЭНЭХЭНЭЭ НЭГЭ ҮГЭТЭЙ

Хуби заяанай уулзуур дээрэ ами нахаяа холбожо, шэбэнэхэ-хээ нэгэ үгэтэй, эбтэй айлнууд –

Буряадай шэмэг, бултанаймийн баялиг. Юуб гэбэл, бусад зондоо эдэмнийн үльгэр жэшээ болохо заяатайл бишүү. Энэ жэл Россиин эрхим гэр бүлэнүүдэй тоодо оронон Георгий Дашиевич, Надежда Дашицыреновна Намдаковтон номинацидаа эгээл түрүүлэн тайлан дээрэ гараба. 7 үхибүүдтэй, тэдэнэй 3-нинь үргэмэл. Түрэлхин табисуурт зон л иймэхэргэдэхээ аргатай. Агу Агванович Светлана Дмитриевна Аюргжаанаевтан, Очир Бухаевич, Валентина Будаевна Цыреновтэн, Этигэл Бадмаевич, Соёлма Доржиевна Дондоковтон – баяраар бадарнаан шарайтай, жаргалгаар ошотонон нюдээтэй. Түрэл гаралтын, үри хүүгэдлийн, аша гушанарын баглаа сэсэгүүдье, бэлэгүүдье барина, хатар наадаа, дуунуудые бэлэглэнэ. Нэгэ наанай жаргал энэл бэшэ үг, дүтэн зоной дүхэриг соо эгээл хэрэгтэйнинь, эгээл шухала хүнинийн гэжэ мэдэрэн ябахада...

НАНГИН УДХАТАЙ ҮГЭ

«Бүян хэшэг» гэхэн номинацида манай конкурсын лауреат В.П.Доржиев сонин соомнай энэ гаршаг-номинаци уншиад, бодлогото болон хэлээхэн: «Бүян хэшэг-ямар найхан үгэ гээшбэ. Илангаяа

номинациин пэрэ болоод байхадаа...»

Нютаг нугадаа тува хүргэж ябахадаа, Валерий Пурбуевич «Бүян хэшэг» гэхэн үгийн нангин үүлдэх удыхы шэнэр ойлгонондол болоо бишүү. «Габшяата спортын нүүдлүүдийн номоо 8 жэл соог таргажа ядаа ябааб, Валерий Пурбуевич туналлаа, найн даа. Мүнгөөр баян, элбэг дэлбэг гартай нимэ хүнүүдний олошоржо байт лэ», - гэжэ авторын, уран зохёолшо Сергей Бухаев мэдүүлбэ.

Эгээл нимэ үгэнүүд лауреадууд С.И.Шабаковада, Л.Н.Солдатовада сэхэ хабаатай.

ШЭМЭГЛЭЭ

Манай лауреадууд – Буряадай бэлигтэй артистнууд Доржо Шагдуров, Должин Тангатова, Цыпилма Аюшеева, суутай артистнууд Гунзэн-Норбо Гунзынов, Чингис Гуруев, Веря Шобосоева, Цырен Шойжонимаев, Виктор Малдаев, Бэлигма Жербаева, Сергей Мандреев гэгшэд хайндэрые шэмэглээ. «Наджэя» гэхэн жэшээтэ хореографическа ансамблиин хөөрхэн жаахан басагадай «Хоёр зүрхэн» гэхэн, 3-дахи классай Саша Бальжинимаевагай энэдхэг хатар гүйсэлдэхэдэн, угаа хөөршөөмөр байгаа.

ДЭМЖЭЛГЭ

Энэ номинацида Буддын шажантайлан Сангхын дид-хамба, Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ, Россиин Герой гэхэн солотай М.Р.Чойбонов, Буряад Республикин Президентын болон Правительствын үндэхэтэн хоорондын харилсаанай комитетэй түрүүлэгшэ М.А.Харитонов гэгшэд илаан байжа, конкурсын нэрээ Дипломуудта хүртэн урмашаа, саашдаашье түрэл сониидоо тухай хүргэж ябахаа мэдүүлээ.

БАГШАНАРАЙНГАА ЗУУРШАЛГААР

Ярууны аймагай Эгэтын-Адагай нүргүүлийн нурагша Дарима Банзарон Загарайн аймагай Ацаагадай нүргүүлийн Долгорма Цындыжапова хоёрой лауреадууд болонон урхань эршээтэй эдэхбхитэй багшанархааны П.Ц.Эрдээнееваа, О.-Х.Нанзановаа эхитэй гээд тэмдэглээ.

Түгэсхэлдэнай нийнай наанай жаргал энэл бэшэ үг, дүтэн зоной дүхэриг соо эгээл хэрэгтэйнинь, эгээл шухала хүнинийн гэжэ мэдэрэн ябахада...

Галина ДАШЕЕВА,
«Буряад үнэн» сониной
редактор.
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
зурагууд.

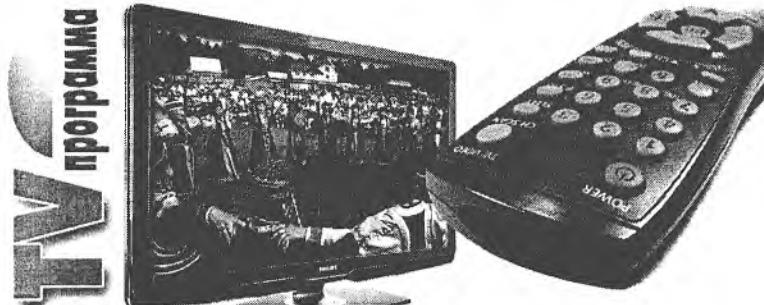

23.12.2010

№ 50 (21796)

БУРЯД ГҮНЭН

Дүхэргүй

Понедельник, 27

Первый Канал

- 06.00 «Доброе утро»
10.00, 13.00, 16.00 Новости
10.10 «Контрольная закупка»
10.40 «Жить здорово!»
11.50 «ЖКХ»
13.20 «Модный приговор»
14.20 «Детективы»
15.00 «Другие новости»
15.20 «Понять. Простить»
16.20 «Хочу знать» с Михаилом Ширвиндтом
16.50 Т/с «Обручальное кольцо»
17.50 «Федеральный судья»
19.00 Вечерние новости
19.20 Т/с «След»
20.00 «Давай поженимся!»
21.00 «Пусть говорят»
22.00 «Время»
22.30 «Побег»
23.30 К юбилею Анатолия Кузнецова.
«Всегда ваш, товарищ Сухов»
00.30 «Ночные новости»
00.50 «На ночь глядя»
01.50 X/f «Быстрый и мертвый»
03.50 X/f «После дождя»

РОССИЯ - 1

- 06.00 «Утро России»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 Вести-Бурятия. Утро
10.05 Ко Дню спасателя Российской Федерации. «Мужская работа»
11.00 Ток-шоу «О самом главном»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 Вести-Бурятия
12.50 Т/с «Маршрут милосердия»
13.50 «Настоящая жизнь»
14.45 Вести. Дежурная часть
15.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
17.50 Т/с «Слово женщины»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ: 21-62-62

Вторник, 28

Первый Канал

- 06.00 «Доброе утро»
10.00, 13.00, 16.00 Новости
10.10 «Контрольная закупка»
10.40 «Жить здорово!»
11.50 «ЖКХ»
13.20 «Модный приговор»
14.20 «Детективы»
15.00 «Другие новости»
15.20 «Понять. Простить»
16.20 «Хочу знать» с Михаилом Ширвиндтом
16.50 Т/с «Обручальное кольцо»
17.50 «Федеральный судья»
19.00 Вечерние новости
19.20 Т/с «След»
20.00 «Давай поженимся!»
21.00 «Пусть говорят»
22.00 «Время»
22.30 «Побег»
23.30 «Среда обитания». «Опасный градус»
00.30 «Ночные новости»
00.50 «На ночь глядя»
01.50 X/f «Поезд с деньгами»
03.50 X/f «Лето белой воды»

РОССИЯ - 1

- 06.00 «Утро России»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 Вести-Бурятия. Утро
10.05 «Бамбахай»
10.20 «Будда бурханай нүргаалнууднаа»
10.35 «Улгур»
11.00 Ток-шоу «О самом главном»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 Вести-Бурятия
12.50 Т/с «Маршрут милосердия»
13.50 «Настоящая жизнь»
14.45 Вести. Дежурная часть
15.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
17.50 Т/с «Слово женщины»
18.55 Т/с «Ефросиньи»
19.55 Т/с «Институт благородных девиц»
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
22.00 Т/с «Классные мужики»
00.50 Вести +
01.10 X/f «Опасные связи»

КУЛЬТУРА

- 07.30 Канал «ЕвроНьюс»
11.00, 16.30, 20.30, 00.30 Новости культуры
11.15, 20.45 «Главная роль»
11.40 X/f «Под крышами Монмартра»
14.00, 21.45 Д/с «Великая тайна воды»
14.55, 00.50 X/f «Артемизия Санчес»
16.40 X/f «Молодо-зелено»
18.10 Олег Табаков. Творческий вечер
19.25 Д/ф «Замки Аугустусбург и Фалькенштейн»
19.40 Первый международный фестиваль «Неделя Ростроповича»
21.05 «Больше, чем любовь». А. Ширвиндт
22.35 Анна Нетребко и Джошуа Белл. Гала-концерт
00.00 «Глаза в глаза». Танцы народов мира: украинский голак
02.25 Р. Штраус. Сюита вальсов из оперы «Кавалер розы»
03.35 Д/ф «Баальбек. Столпы Юпитера»

АРИГ УС

- 07.00 «Необычно, но факт». Погода
08.00 «Такси». Погода
08.30, 14.00, 19.00 «Улан-Удэ: инструкция»
08.45, 19.15 «People's-новости». Погода
09.00 М/ф «Приключения Джимми Нейрона»
09.30 «Комеди клаб». Погода
10.30, 18.00, 20.00 Т/с «Универ»
11.30 Т/с «Интерны»
12.00 Т/с «Счастливы вместе»

ТИВИКОМ

- 06.00, 18.00 Т/с «Мир животных»
06.30, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 «Середина Земли»

Дүхэргүй

- 12.30 «Тасманский дьявол»
13.30 М/ф «Лунатики»
14.15 «People's-новости»
14.30 «Дом-2. Live»
16.05 X/f «Хатико: Самый верный друг»
18.30, 20.30 Т/с «Реальные паданы»
19.30 «Восточный экспресс»
21.00 X/f «Красавица и уродина»
23.00, 00.30 «Восточный экспресс». Погода
23.30 «Дом-2. Город любви»
01.00 Т/с «Друзья»

ТИВИКОМ

- 06.30, 18.00 Т/с «Мир животных»
07.00, 12.30 «Объектив»
07.30 «Вкусно»
08.05, 21.25 «Городские истории»
08.10 «Чудеса и другие удивительные истории»
09.00 X/f «Формула любви»
10.45 Т/с «Родные люди»
13.00 X/f «Партнеры в действии»
14.50 «Мультифильмы»
15.00 «Крокодил»
16.00 Т/с «Арабелла возвращается»
16.30 «Школьное ТВ»
17.00 Т/с «Мерз и компания»
19.00, 20.00, 21.30 Новости дня
20.00, 00.00 «Середина Земли»
20.20, 00.00 «Топ-модель по-американски»
03.00 «Ночной канал» на Тивикоме

СТС - «БАЙКАЛ»

- 18.50, 20.05, 21.55, 22.30, 23.20, 00.05, 00.50, 01.50, 06.00 М/с «Росомаха и люди Икс»
06.55 М/с «Смешарики»
07.00 М/с «Скуби Ду»
07.30, 16.00 Т/с «Папины дочки»
08.00 X/f «Аманда О»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 «Истории в деталях»
09.30, 12.00, 23.20 6 кадров
10.30 X/f «Уолес и Громит. Проклятие кролика-оборотня»
14.00 М/с «Лизун и настоящие охотники за привидениями»
14.30 X/f «Меч в камне»
17.30 «Галилео»
19.00 Т/с «Даешь, молодежь»
19.30 Т/с «Воронины»
20.30 Т/с «Маргоша»
21.30 X/f «Лара Крофт - расхитительница гробниц»
00.30 «Кино в деталях»
01.30 X/f «Американский ниндзя»

НТВ

- 07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 Новости дня
07.30 «Горячая линия»
08.05, 21.25 «Городские истории»
08.10 «Чудеса и другие удивительные истории»

М/ф «PRO-новости»

- 10.00 Т/с «Родные люди»
10.30 X/f «Груз без маркировки»
13.05 «Мультифильмы»
14.50 «Крокодил»
15.00 «Арабелла возвращается»
16.30 «Живая природа»
17.00 Т/с «Мерз и компания»
19.05 «Большие деньги». Программа И. Потоцкого

22.00 Т/с «Динотопия»

- 00.00 «Топ-модель по-американски»
03.00 «Ночной канал» на Тивикоме

СТС - «БАЙКАЛ»

- 05.55, 07.00, 08.05, 09.20, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 22.20, 23.25, 00.05, 00.50, 01.50 Погода
06.00 М/с «Росомаха и люди Икс»
06.55 М/с «Смешарики»
07.00 М/с «Скуби Ду»
07.30 Т/с «Папины дочки»
08.00 X/f «Аманда О»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 «Истории в деталях»

20.30 Т/с «Маргоша»

- 10.30 X/f «Бэтмен-3»
12.20, 17.10, 23.40 6 кадров

14.00 X/f «Приключения Винни»

- 15.20 X/f «Лара Крофт - расхитительница гробниц»
17.30 «Галилео»

19.00 Т/с «Даешь, молодежь»

- 19.30 Т/с «Воронины»

21.30 X/f «Лара Крофт - расхитительница гробниц. Колыбель жизни»

00.30 «Информания»

01.00 X/f «Американский ниндзя. Кровавая охота»

НТВ

- 05.55 «НТВ утром»
09.30 «Кулинарный поединок»

10.30, 16.30, 19.30 Обзор. «Чрезвычайное происшествие»

11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «Сегодня»

11.20 Обзор. «Чрезвычайное происшествие». Обзор за неделю

11.55 «До суда»

13.00 «Судприсяжных»

14.30 «Кодекс чести»

17.30 Т/с «Возвращение Мухтара»

20.30 Т/с «Литейный»

22.30 Т/с «Брат за брата»

00.35 «Капитал.ru»

01.25 «Особо опасен!»

02.10 «В зоне особого риска»

02.45 X/f «Школьные джунгли»

04.55 Т/с «Чужое лицо»

№ 50 (711)

10

БУРЯД ГҮНЭН

- 20.30 «Реальный мир»
21.00 Д/с «Опасные встречи. Крокодилы»
23.30 X/f «Ночное происшествие»
01.20 «Шаги к успеху» с А. Кабаевой
02.15 X/f «Основной инстинкт-1»
04.35 «В нашу гавань заходили корабли...»
05.35 Д/ф «Избежать смерти»

РОССИЯ - 2

- 10.00 «Все включено»
14.00, 17.15, 22.15, 03.40, 05.55 Вести-спорт
14.10 Вести-Спорт. Местное время
14.20, 15.55, 06.40 «Моя планета»
15.20, 06.10 «Наука 2.0»
16.45 «Рыбалка с Радзишевским»
17.00, 22.00, 03.25 Вести.ru
17.30 Дзюдо. Чемпионат России. Трансляция из Екатеринбурга
18.00 «Футбол Ее Величества»
18.50 «Технологии спорта»
19.20 «Начать сначала»
19.55 X/f «Грабеж»
22.25 Д/ф «Транзит»
23.20 «Основной состав»
Хоккей. КХЛ. «Атлант» (Московская область) - «Витязь» (Чехов). Прямая трансляция
02.15, 03.55 09.00 «Неделя спорта»
Футбол. Чемпионат Англии. «Арсенал» - «Челси». Прямая трансляция

«Организатор торгов - конкурсный управляющий В.Ю.Романов сообщает, что 25.01.2011 г. в 15-00 по адресу: Республика Бурятия г. Улан - Удэ ул. Лимонова, 3 состоится открытый аукцион по продаже имущества ООО «Коммерческий центр «Тарян»:

ЛОТ №1:

- Нежилое помещение - расположено на 1 этаже 4 этажного дома, общая площадь 68,50 кв.м. (номер по этажному плану 1-9), условный номер 03:23:000000:11/1999-000363, находится по адресу: Республика Бурятия, г.Улан-Удэ, ул.Димитрова, 4

Начальная цена Лота №1 составляет 500 400 (пятьсот тысяч четыреста) руб.

Шаг аукциона 10 (десять) % от начальной стоимости.

Победителем торгов признается участник, предложивший наиболее высокую цену за выставленный на продажу Лот.

Победитель торгов обязан заключить с Продавцом договор купли-продажи в течение 10 дней и оплатить стоимость имущества, установленную по результатам торгов, не позднее 30 дней со дня подведения итогов торгов. Время подведения итогов торгов - дата проведения торгов.

Для участия в торгах претендент обязан оформить заявку, заключить договор о задатке и внести задаток в срок не позднее 17:00 «19» января 2011 г. в размере 10 (десять) % от начальной цены Лота на расчетный счет 000 «Коммерч

БУРЯД УНЭН

23.12.2010

11

№ 50 (711)

Среда, 29

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «Доброе утро»
 10.00, 13.00, 16.00 Новости
 10.10 «Контрольная закупка»
 10.40 «Жить здорово!»
 11.50 «ЖКХ»
 13.20 «Модный приговор»
 14.20 «Детективы»
 15.00 «Другие новости»
 15.20 «Понять. Простить»
 16.20 «Хочу знать» с Михаилом Ширвиндтом
 16.50 Т/с «Обручальное кольцо»
 17.50 «Федеральный судья»
 19.00 Вечерние новости
 19.20 Т/с «След»
 20.00 «Давай поженимся!»
 21.00 «Пусть говорят»
 22.00 «Время»
 22.30 «Побег»
 00.30 «Ночные новости»
 00.50 «На ночь глядя»
 01.50 Х/ф «Маленький Николя»
 03.30 Х/ф «Побег невозможен»

РОССИЯ - 1

06.00 «Утро России»
 06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 Вести-Бурятия. Утро «Моя прекрасная леди. Татьяна Шмыга»
 11.00 Ток-шоу «О самом главном»
 12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести-Бурятия
 12.30, 15.30, 17.30, 21.30 Вести-Бурятия Т/с «Маршрут мисседжер»
 13.50 «Настоящая жизнь»
 14.45 Вести. Дежурная часть
 15.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
 17.50 Т/с «Слово женщины»

КУЛЬТУРА

07.30 Канал «Европлюс»
 11.00, 16.30, 20.30, 00.30 Новости культуры
 11.15, 20.45 «Главная роль»
 11.40 Х/ф «Сильва»
 14.00, 21.45 Д/с «Великая тайна воды»
 00.50 X/f «Артемизия Санчес»
 14.55, 00.50 X/f «Артемизия Санчес»
 16.40 Х/ф «Крошение строптивой»
 18.00 Л. Касаткина. Творческий вечер
 19.00 Д/ф «Кафедральный собор в Шибенике. Взгляд, застывший в камне»
 19.15 Е. Рейн. «Двух столиц неприянный житель...»
 19.40 «Грэмми» - 2010 Симфонический оркестр Мариинского театра
 21.05 Д/ф «Я буду выглядеть смешно. Татьяна Васильева»
 22.40 Сара Чанг, Михель Шаде, Катя и Мария Лабек. Гала-концерт
 23.45 Д/ф «Соккурам. Грот зорания»
 00.00 «Глаза в глазах». Танцы народов мира: кавказская лезгинка
 02.25 Симфонические фрагменты и хоры из опер Дж. Верди
 02.55 «Снег идет...»
 03.35 Д/ф «Летний дворец. Сады таинственной императрицы»

АРИГ УС

07.00 «Необъяснимо, но факт». Погода
 08.00, 23.00, 00.30 «Восточный экспресс». Погода
 08.30, 14.00, 19.00 «Улан-Удэ: инструкция»

Дух зериг

08.45, 19.15 «People's-новости». Погода
 09.00, 12.30, 19.30 «Восточный экспресс»
 09.30, 01.00 Т/с «Друзья»
 10.30, 18.00, 20.00 Т/с «Универ»
 Т/с «Интерны»
 11.30 Т/с «Счастливы вместе»
 13.00 «Тасманийский дьявол»
 М/ф «Бэтман: отвага и смелость»
 14.15 «People's-новости»
 14.20 «Точка зрения»
 14.30 «Дом-2. Live»
 16.19 Х/ф «Трансильмания»
 18.30, 20.30 Т/с «Реальные пацаны»
 19.20 «Афиша»
 21.00 Х/ф «Будь круче!»
 23.30 «Дом-2. Город любви»

ТИВИКОМ

06.00, 06.30, 18.30 Т/с «Мир животных»
 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 «Середина Земли»
 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 Новости дня
 07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 «Середина Земли»
 07.30 «Большие деньги». Программа И. Потоцкого
 07.55, 08.00 21.25 «Городские истории»
 «Чудеса и другие удивительные истории»
 09.00 М/ф «PRO-новости»
 10.00 Т/с «Родные люди»
 13.05 Х/ф «Дом летающих кинжалов»
 15.00 «Крокодил»
 16.00 Т/с «Арабелла возвращается»
 16.30 Т/с «Мерз и семь крестиков»
 19.05 «Есть разговор»
 20.20, 22.00 Т/с «Динотопия»
 00.00 «Топ-модель по-американски»
 03.00 «Ночной канал» на Тивикоме

СТС - «БАЙКАЛ»

05.55, 07.00, 08.05, 09.20, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 22.20, 23.25, 00.05, 00.50, 01.50 Погода

№ 50 (21796)

баны»
 08.05 Д/ф «Живая история: Совершенно секретно»
 09.00, 13.00, 16.00, 20.00, 23.00 Сейчас
 09.30, 22.00 «Суд времени»
 10.30 Х/ф «Ночное происшествие»
 12.20 Х/ф «Кин-дза-дза!»
 15.30 Д/с «Календарь природы. Зима»
 16.30 Т/с «Вечный зов»
 18.00 «Открытая студия»
 19.00 «Программа передач Светланы Сорокиной и Андрея Максимова»
 20.30 «Реальный мир»
 21.00 Д/с «Опасные встречи. Возвращение в пещеру питонов»
 23.30 Х/ф «Пришельцы»
 01.40 Х/ф «Она ненавидит меня»
 04.25 Х/ф «Меч судьбы»

РОССИЯ - 2

10.00 «Все включено»
 14.00, 16.40, 21.40, 03.20, 05.40 Вести-спорт
 14.15, 05.50 «Моя планета»
 15.35 «Наука 2.0»
 16.10 «Рейтинг Тимофея Баженова»
 16.55 «Хоккей. КХЛ, «Амур» (Хабаровск) - «Салават Юлаев» (Уфа). Прямая трансляция
 19.15 «Хоккей России»
 19.50 Х/ф «Король оружия»
 21.55 Плавание. Международные соревнования «Кубок Владимира Сальникова-2010». Прямая трансляция из Санкт-Петербурга
 00.25 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. «Искра» (Одинцово) - «Зенит-Казань». Прямая трансляция
 02.15 Профессиональный бокс. Александр Поветкин (Россия) против Николая Фирты. Трансляция из Германии
 03.40 Футбол. Чемпионат Англии. «Уиган» - «Арсенал». Прямая трансляция

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ: 21-62-62

Четверг, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «Доброе утро»
 10.00, 13.00, 16.00 Новости
 10.10 «Контрольная закупка»
 10.40 «Жить здорово!»
 11.50 «ЖКХ»
 13.20 «Модный приговор»
 14.20 «Детективы»
 15.00 «Другие новости»
 15.20 «Понять. Простить»
 16.20, 05.30 «Хочу знать» с Михаилом Ширвиндтом
 16.50 Т/с «Обручальное кольцо»
 17.50 «Федеральный судья»
 19.00 Вечерние новости
 19.20 «Поле чудес»
 20.40 «Пусть говорят»
 22.00 «Время»
 22.30 «Достояние РЕспублики: Алла Пугачева»
 01.30 Х/ф «XXX - три икс»
 03.45 Х/ф «Зови меня Санта-Клаус»

РОССИЯ - 1

06.00 «Утро России»
 06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 Вести-Бурятия. Утро «Моя прекрасная леди. Татьяна Шмыга»
 11.00 Ток-шоу «О самом главном»
 12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести-Бурятия
 12.30, 15.30, 17.30, 21.30 Вести-Бурятия Т/с «Маршрут мисседжер»
 13.50 «Настоящая жизнь»
 14.45 Вести. Дежурная часть
 15.50 Т/с «Кулагин и партнеры»
 17.50 Т/с «Слово женщины»

КУЛЬТУРА

07.30 Канал «Европлюс»
 11.00, 16.30, 20.30, 00.30 Новости культуры
 11.15, 20.45 «Главная роль»
 11.40 Х/ф «Весёлая вдова»
 14.00 Д/с «Великая тайна воды»
 14.55, 00.50 X/f «Артемизия Санчес»
 16.40 Х/ф «Сказание о земле Сибирской»
 18.15 В. Васильева. Творческий вечер
 19.45 Государственная премия Российской Федерации
 21.00 «Смехоносталгия»
 21.30 «Линия жизни». Роман Виктор
 22.25 «Татьяна и Сергей Никитины в кругу друзей»
 00.00 «Глаза в глазах». Танцы народов мира: молдавский жок
 02.25 Играет Фредерик Кемпф
 02.55 Д/ф «Любовь моя - эстрада»
 03.35 Д/ф «Мерида. Вода и ее пути»

АРИГ УС

07.00 «Необъяснимо, но факт». Погода
 08.00, 23.00, 00.30 «Восточный экспресс». Погода
 08.30, 14.00, 19.00 «Улан-Удэ: инструкция»
 09.00, 12.30, 19.30 «Восточный экспресс»
 10.00, 18.00, 20.00 Т/с «Универ»
 Т/с «Интерны»
 11.30 Т/с «Счастливы вместе»
 13.00 «Тасманийский дьявол»
 М/ф «Бэтман: отвага и смелость»
 14.15 «People's-новости»
 14.20 «Афиша»
 14.30 «Дом-2. Live»
 15.45 Х/ф «Будь круче!»
 18.30, 20.30 Т/с «Реальные пацаны»
 19.20 «Точка зрения»
 21.00 «Любовь и другие катастрофы»
 23.30 «Дом-2. Город любви»

ТИВИКОМ

06.00, 06.30, 18.30 Т/с «Мир животных»
 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 «Середина Земли»
 07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 Новости дня
 07.30 «Есть разговор»
 07.55, 08.00 22.25 «Городские истории»
 «Остров скорпионов»
 08.00 М/ф «PRO-новости»
 10.00 Т/с «Родные люди»
 13.05 Х/ф «Ва-Банк»
 15.00 «Крокодил»
 16.00 Т/с «Арабелла возвращается»
 16.30 Т/с «Мерз и северная звезда»
 19.00 «Радар-спорт»
 20.30 Х/ф «Ты у меня одна»
 22.30 «10 самых»
 00.00 «Топ-модель по-американски»
 03.00 «Ночной канал» на Тивикоме

СТС - «БАЙКАЛ»

05.55, 07.00, 08.05, 09.20, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 22.20, 23.25, 00.05, 00.50, 01.50 Погода

5 КАНАЛ

07.00 Д/с «Опасные встречи. Возвращение в пещеру питонов»

01.10 Х/ф «О'кей!»
 03.25 Т/с «Чужое лицо»
 04.55 «Очная ставка»

07.00 Д/с «Опасные встречи. Возвращение в пещеру питонов»

08.05 Д/ф

09.00, 13.00, 16.00, 20.00, 23.00 Сейчас

09.30, 22.00, 23.30 «Суд времени»

10.25 Х/ф «Римские каникулы»

13.30, 20.30 «Реальный мир»

14.00 Х/ф «Бей первым, Фредди!»

16.30 Т/с «Вечный зов»

18.00 «Открытая студия»

19.00 «Программа передач Светланы Сорокиной и Андрея Максимова»

21.00 Д/с «Опасные встречи. Ядовитый континент»

00.30 Х/ф «Кингсайз»

02.40 Х/ф «Пришельцы»

04.45 Х/ф «Фидо»

РОССИЯ - 2

10.00 «Все включено»
 14.00, 17.00, 21.40, 00.55, 05.25 Вести-спорт
 14.15, 15.55, 06.05 «Моя планета»
 15.25, 05.35 «Наука 2.0»
 17.10 К-1. Мировая серия «Король королей»
 19.50 Х/ф «Ударная сила»
 21.55 О.03.05 Хоккей. Кубок Шленгера. 1/2 финала. Прямая трансляция из Швейцарии

00.10 Профессиональный бокс. Денис Лебедев (Россия) против Марко Хука Трансляция из Германии

01.10 Биатлон. «Рождественская гонка звезд». Прямая трансляция из Германии

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ: 21-62-62

Пятница, 31

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «Доброе утро»
 10.00, 13.00 Новости
 10.20 «Две звезды». Лучшее
 13.10 «Ледниковый период»: «Глобальное потепление»
 14.40 «Большая разница». Самое лучшее
 15.30 Х/ф «Красотка»
 17.30 Х/ф «Иван Васильевич меняет профессию»
 19.00 Вечерние новости
 19.20 Х/ф «Ирония судьбы, или С легким паром!»
 22.30, 01.00 «Оливье-шоу». Новогодняя ночь 2011 на Первом
 00.55 Новогоднее обращение президента Российской Федерации Д.А. Медведева
 03.00 «Дискотека 80-х»

РОССИЯ - 1

07.15 Х/ф «Чародеи»

23.12.2010

№ 50 (21796)

БУРЯД ЧИЗН

12

Духэриг

- 20.00 «На ночь глядя» с А.Левантуевым.
Погода
21.00 Х/ф «Наша RUSSIA. Яйца судьбы»
22.35 «Наша Russia»
23.00, 00.15 «Комеди-клаб»
23.55 Обращение президента Российской Федерации Д.А.Медведева
00.05 Обращение президента Республики Бурятия В.В.Наговицына
00.10 «С Новым годом!»

ТИВИКОМ

- 06.30, 13.00, 19.35 «Середина Земли»
07.00, 09.30, 12.30 Новости дня
07.30 «Радар спорта»
08.05, 22.30 «Городские истории»
08.10 «Остров сокровищ»
09.05 М/ф
10.00 «PRO-новости»
10.20 «Мэри Поппинс, до свидания!»
13.20 Х/ф «Свадьба с приданым»
16.00 Т/с «Мир животных»
16.25 Х/ф «Ва-Банк-2»
18.20 «Шенгенские новеллы»
18.50 «Вестник НХ»

- 19.10 «ХҮСЭЛ». Программа на бурятском языке
20.00 Х/ф «Убить карпа»
22.35 «Вкусно». Новогодний выпуск
23.20 Новости дня. Новогодний выпуск
23.50 Новогоднее обращение мэра г. Улан-Удэ Г.А.Айдаева, президента Республики Бурятия В.В.Наговицына, президента России Д.А.Медведева
00.00 «Новогодняя ночь на Тивикоме»

СТС - «БАЙКАЛ»

- 05.55, 07.00, 08.05, 09.25, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 22.20, 23.40, 00.25, 00.50, 01.50 Погода
06.00 М/с «Росомаха и люди Икс»
06.55 М/с «Смешарики»
07.00 М/с «Скуби Ду»
07.30 Т/с «Папины дочки»
08.00 Х/ф «Аманда О»
09.00, 13.30, 18.30 «Истории в деталях»
09.30 Т/с «Маргоша»
10.30 Т/с «Воронины»
14.00 М/с «Аладдин»

- 15.30 Х/ф «Трансформеры. Месть падших»
18.20 6 кадров
19.00 Т/с «Даешь, молодежь»
22.55, 03.00 «Даешь, молодежь! Новый год»
23.55 Новогоднее обращение президента Российской Федерации Д.А.Медведева
00.00 «6 кадров. Новый год!»
01.00 Пародийное шоу «Новый год по-нашему!»
04.00 «Музыка на СТС»

НТВ

- 05.55 «НТВ утром»
09.30 Х/ф «Дети Дон-Кихота»
11.00, 17.00 «Сегодня»
11.20 «Ирония судьбы...» из документального цикла «Сpetto в СССР»
12.15 Т/с «Сычики»
14.10 Т/с «Возвращение Мухтара»
16.10 Т/с «Дикий»
17.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
18.30 Х/ф «Лухарь. Приходи, Новый год!»
20.15 Х/ф «Снова новый»

№ 50 (711)

Духэриг

- 21.55 «Новый год в деревне Глухарево»
00.55 Новогоднее обращение президента Российской Федерации Д.А.Медведева
01.00 «Новый год в деревне Глухарево». Продолжение
02.20 «Карнавальная ночь с Максимом Авериным»
05.00 «Необыкновенный концерт с Максимом Авериным»
06.35 «Бульдог шоу. Лучшее»

РОССИЯ - 2

- 10.00 «Все включено»
14.00, 17.00, 21.10, 01.35 Вести-спорт
14.10 «Наука 2.0»
09.25 «Моя планета»
15.15, 17.10 «Золотой пьедестал»
Хоккей. Кубок Шленглера. Финал.
Прямая трансляция из Швейцарии
05.40 «Футбол - 2010. Лучшее»
Хоккей. Кубок Шленглера. Финал
05.00 Биатлон. «Рождественская гонка звезд». Трансляция из Германии
Новогоднее обращение президента Российской Федерации Д.А.Медведева

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ: 21-62-62

Суббота, 1

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.30 «Две звезды». Лучшее
10.00, 13.00 Новости
10.05 Х/ф «Ирония судьбы, или С легким паром!»
13.10 Х/ф «Иван Васильевич меняет профессию»
14.40 М/ф «Ледниковый период-3»: «Эра динозавров»
16.20 Легендарное кино в цвете «Золушка»
17.40 «20 лучших песен 2010 года»
20.00 Х/ф «Ирония судьбы. Продолжение»
22.00 «Большая разница». Новогодний выпуск
23.30 Х/ф «О чём говорят мужчины»
01.00 «Супердискотека 90-х»
02.50 Х/ф «Девушка моих кошмаров»
04.40 Х/ф «На обочине»

РОССИЯ - 1

- 06.45 «Лучшие песни». Праздничный концерт из Государственного Кремлевского дворца
08.40 М/ф «Падал прошлогодний снег»
09.00 Х/ф «Карнавальная ночь»
10.25 Х/ф «Уклоение строптивого»
12.00 Х/ф «Джентльмены удачи»
13.35 Х/ф «Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика»
15.00 Вести
15.10 Х/ф «Невероятные приключения итальянцев в России»
17.00 «Песня года». Часть первая

КУЛЬТУРА

- 07.30 Канал «ЕвроНьюс»
11.15 Х/ф «Двенадцать месяцев»
13.35 М/ф «Новогодняя сказка», «Храбрый олененок»
14.15 Новогодний концерт Бенского филармонического оркестра- 2011
16.40, 02.55 Д/с «Экватор». «Битва за свет»
17.35 «Звёзды цирка»
18.30 М/ф «Серебряное копытце»
18.40, 01.50 «Театральные байки». Вечер в театре «Школа современной пьесы»
19.30 «Три тенора - Пласидо Доминго, Хосе Каррерас, Лучано Паварotti»
21.05 Острова. Фаина Раневская
21.45 Х/ф «Весна»
23.30 «Самый лучший Новый год!»
02.45 М/ф «Праздник»

АРИГ УС

- 08.00 «Детки подросли»
08.50, 09.50 М/с «Приключения Джимми Нейрона»
09.20, 19.30 «Улан-Удэ: инструкция»
09.35 «People's-newости»
09.40 «Афиша». Погода
10.20 Интеллектуальная игра «Великолепная пятерка»: школа №19 - школа №1. Погода

ТИВИКОМ

- 06.30 «Середина Земли»
07.00, 10.00, 13.00 Новости дня. Новогодний выпуск
07.30 «ХҮСЭЛ». Программа на бурятском языке
08.00 Вестник НХ
09.00 М/ф
09.50, 13.25, 17.55, 22.30 «Городские истории»
10.20 «Приключения Буратино»
13.30 «Радар-спорт»
14.00 Т/с «Родные люди»
15.45 «Звезды зажигают»
16.45 Х/ф «Убить карпа»
18.05 «Шенгенские новеллы»
18.30 «Голубой огонек с театром «Байкал»
19.30 Х/ф «Чародеи»
22.35 Х/ф «Кинотеатр»
00.30 «10 самых»
01.00 «Ночной канал» на Тивикоме

СТС - «БАЙКАЛ»

- 05.55, 07.05, 08.10, 08.50, 10.00, 11.10, 17.15, 19.15, 20.05, 21.50, 22.25, 23.15, 00.55, 01.50 Погода
06.00 М/ф «Волчище-серый хвостище»,

5 КАНАЛ

- 07.00 Д/с «Опасные встречи. Ядовитый континент»
08.05 Д/ф
09.00, 13.00, 16.00 Сейчас
09.30 М/ф
09.45 Х/ф «Три орешка для Золушки»
11.15 Х/ф «Кубанские казаки»
13.55 Концерт
16.30 «Открытая студия»
17.30 Х/ф «Покровские ворота»
20.10 Х/ф «Особенности национальной охоты в зимний период»

РОССИЯ - 2

- 08.05 Д/ф «Голливудский рок-н-ролл пятидесятых»
09.25 Х/ф «Снежная королева»
10.55 Х/ф «Про Красную Шапочку»
13.15 Х/ф «Свадьба в Малиновке»
15.05 Х/ф «Обыкновенное чудо»
17.55 Х/ф «Операция «С новым годом!»
20.00 Сейчас
20.30 Х/ф «За двумя зайцами»
22.40 «Старые песни о главном»
01.55 Х/ф «Чудовище»
03.55 Х/ф «Роковая красотка»
06.00 Д/ф «Загадки полярного небосвода»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ: 21-62-62

Воскресенье, 2

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00, 11.00, 13.00 Новости
07.10 Х/ф «Загадай желание»
08.40 Волшебный мир Дисней. «Мики: «Однажды под Рождество»
09.40 Волшебный мир Дисней. «С Рождеством, от всего сердца!»
10.40 Большой мир Дисней. «Секретная служба Санты»
11.10 «На следующий день»
13.10 Волшебный мир Дисней. «Рататуй»
15.10 «Гаражи». Новогодние серии
17.20 Х/ф «Алиса в стране чудес»
19.20 «Леди пламень». Парад победителей
22.00 «Время»
22.15 Х/ф «Мужчина в моей голове».
00.30 Что? Где? Когда?
01.30 Х/ф «Три икса-2»: «Новый уровень»
03.20 Х/ф «Анаконда»
05.00 Х/ф «Приключения «Посейдона»

РОССИЯ - 1

- 06.30 М/ф «Праздник новогодней елки»
07.30 Х/ф «Отпуск за свой счет»
10.00 Х/ф «Невероятные приключения итальянцев в России»
11.55 «Короли льда». Шоу Евгения Плющенко
13.15, 15.10 Х/ф «Доярка из Харапетовки»
15.00, 21.00 Вести
16.55 «Песня года». Часть вторая
20.05 «Юмор года»
21.20 «Юмор года». Продолжение

КУЛЬТУРА

- 07.30 Канал «ЕвроНьюс»
11.10 М/ф «Снежная королева»
12.15 Х/ф «Инкогнито из Петербурга»
13.40 Легенды мирового кино. А. Кузнецова
14.10 Х/ф «Минимой больной»
16.10 «Человек в шляпе. А. Ромашин»
16.50, 02.55 Д/с «Экватор». «Сила океана»
17.45 Концерт «Шлягеры уходящего века»
18.35 «Евгения Ханаева. Под звуки нестающего вальса»
19.20 Концерт «Любимые романсы и песни»
20.25 Х/ф «Мистер Икс»
21.55 «Божественная Гликерия». Г. Богданова-Чеснокова
22.35 Герард Васильев и «ОпереттаLand-2010». Гала-концерт
23.40 Х/ф «Елизавета I»
01.25 «Королевесни. Тина Тернер»
02.25 М/ф «Банкет». «Фильм, фильм, фильм»

АРИГ УС

- 08.00 М/с «Детки подросли»
08.55 «People's-newости». Погода
09.05, 10.50 «Улан-Удэ: инструкция»
09.20 М/с «Приключения Джимми Нейрона»
09.50 «People's-newости»
10.30 00.30 Т/с «V-визитеры»
11.00 «Битва экстрасенсов»

ТИВИКОМ

- 06.30 Х/ф «Чародеи»
09.30 М/ф
10.00, 13.25, 17.55, 22.30 «Городские истории»
10.05 Х/ф «Про Красную шапочку»
12.55 «Вкусно»
13.30 «Школьное ТВ»
14.00 «Родные люди»
15.45 «Звезды зажигают»
16.45 Х/ф «Убить карпа»
18.05 «Шенгенские новеллы»
18.30 «Забудь обо всем...просто танцуй!»
концерт Ирины Баторовой и театра «Байкал»
19.30 Х/ф «Бедна Маша»
22.40 Х/ф «Король затерянного мира»
00.30 «10 самых»
01.00 «Ночной канал» на Тивикоме

СТС - «БАЙКАЛ»

- 05.55, 07.05, 08.10, 08.50, 11.10 Погода
06.00 Х/ф «Коко Шанель»
07.55 М/ф «Мороз Иванович», «Смеша-

HTV

- 07.25 Х/ф «Вор»
09.00, 11.00, 20.00 «Сегодня»
09.20 Лотерея «Русское лото»
09.45 М/ф «Снежная королева», «Серебряные копытца»
11.20 Д/ф «Мой ласковый и нежный май»
12.20 Х/ф «Ласковый май»
14.30 «Суперстар» представляет: «Группа Ласковый май»
16.30 Следствие вели....
17.20 Т/с «Эра стрельца»
20.25 Т/с «Пауттина»
00.10 Х/ф «Старые клячи»
02.50 На съемочной площадке фильма Эльдара Рязанова «Старые клячи»
03.05 Х/ф «Тонкая штучка»
04.50 Т/с «Возвращение Мухтара»

5 КАНАЛ

- 07.00 М/ф

РОССИЯ - 2

- 10.00 Футбол. Чемпионат Англии. «Тоттенхэм» - «Фулхэм»
11.45, 15.10, 05.30 «Моя планета»
13.25 «Страна спортивная»
13.50, 09.15 «Железный передел»
14.40 «Наука 2.0»
16.45 «В мире животных»
17.15, 01.55 Вести-спорт
17.25 «Футбол - 2010. Лучшее»
21.25 Футбол. Чемпионат Англии. «Челси» - «Астон Вилла». Прямая трансляция
23.25 Футбол. Чемпионат Англии. «Уиган» - «Ньюкасл». Прямая трансляция
02.05 Профессиональный бокс. Бой Дениса Лебедева
07.25 Футбол. Чемпионат Англии. «Челси» - «Астон Вилла»

Новогодний наряд

ВСТРЕТИМ КРОЛИКА В ЗОЛОТЕ И БЛЕСКЕ

Близится 2011 год - год металлического кролика (кота). В чем его встретить, чтобы заслужить расположение нового Хозяина? Году кролика соответствуют белый, золотой, жёлтый цвета. Стихия - металла, которому присуща такая характеристика, как блеск.

Если вы верите в то, что цвет новогоднего платья принесёт вам удачу в будущем году, то отдайте предпочтения пластиям белого, золотого (жёлтого) цветов, а также тканям с блеском или расшифты бисером и пайетками.

Кроме того, актуальны все оттенки красного: коралловый, бордо, оранже-

бүряад үнэн

23.12.2010

Дэхэрэг

№50 (21796)

Украшение новогоднего стола

НОВОГОДНИЙ АПЕЛЬСИН

Свечи являются носителями света и долгое время являлись единственным способом борьбы с темнотой. В наше время они стали элементом декора. Но никакая свеча не обойдется без своего вечного спутника - подсвечника.

Поэтому предлагаем вам сделать эксклюзивный подсвечник собственными руками. Его изготовление не потребует от вас совершенно никаких дополнительных затрат, а вот ваш стол от этого приобретет просто самое оригинальное оформление. Плюс ко всему, как известно, оранжевый цвет возбуждает аппетит и поднимает настроение!

Вам понадобятся апельсин, свеча, нож.

Приготовление:

Разрезаем апельсин на две части, аккуратно очищаем его от мякоти и вырезаем разные по форме "окошки", однобязательно

сверху над свечой, для выхода тепла, затем ставим в готовый апельсинчик некоторую большую свечку. Получается вот

ли с заострённым носком. Много шнурков

такой оригиналь

ни каблуков.

Салаты к праздничному столу

«КРОЛИК»

Для его приготовления вам понадобятся:

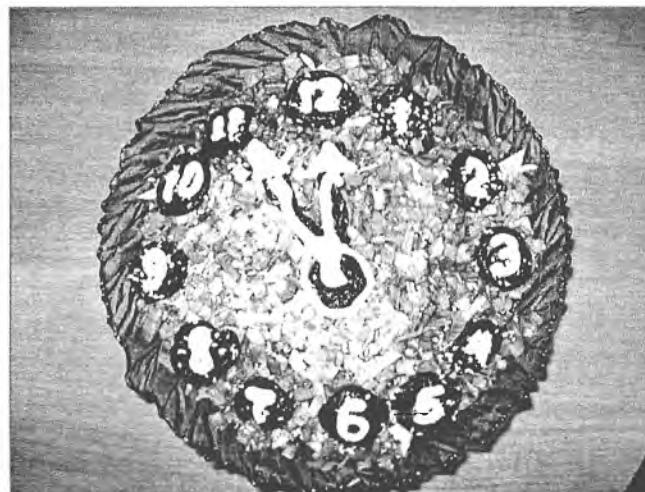
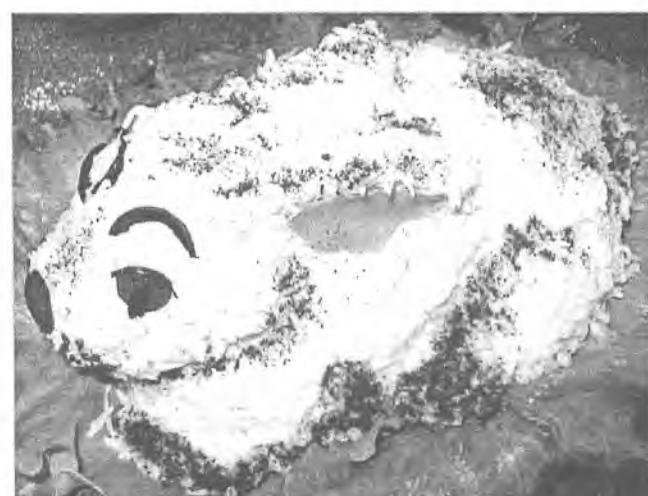
крабовые палочки - 1 упаковка;
яйца - 7 штук;
вареный рис - 100 г.;
майонез.

Для украшения нужны оливки, колбаса, свекла.

Способ приготовления:

Крабовые палочки и вареные яйца нарезаем мелкими кубиками или натираем на терке, добавляем рис, перемешиваем и заправляем майонезом. Из полученной массы лепим кролика. Ушки делаем из колбасы, глазки из оливок и вареной свеклы, носик и бровки из оливок.

Новогодний салат "Кролик" готов!

«ЧАСЫ»

Вам понадобятся:

курица вареная или стварная куриная грудка - 1 кг.
чёрнослив - 150 г.
лук зелёный - 250 г.
лимонный сок - 1 ст. л.
растительное масло, греческие орехи, приправы (чеснок, карри, петрушка)
экзотический соус (сладко-жгучий).

Способ приготовления:

Лук нарезаем (более зелёную часть лучше оставить на самый верх), курицу разделяем на мелкие кусочки, чёрнослив расплющиваем как монетки.

На дно выкладываем первый слой - зелёный лук, сверху несколько капель растительного масла. Второй слой - курица, несколько капель лимонного сока и экзотического соуса. Затем кладём несколько чёрносливин и смазываем немного майонезом. Повторяем слои еще раз, можно два-три раза. В конце засыпаем оставшийся лук сверху салатника. Теперь только осталось слепить из него часы.

ВСЕ ДЕЛАЕМ САМИ

Если в вашей семье есть дети, или украшение лесной красавицы для вас - повод раскрыть творческий потенциал, вам придется по душе мастерить елочные украшения своими руками.

Самым простым вариантом является украшение ели мандаринами, орехами и сладостями. Кстати, для справки: на родине рождественской елки, в Германии, и бедные жители, и богатые вельможи украшали ели сладостями и фруктами. А прародительницей традиционных елочных шаров является обычный картофель, который в восемнадцатом веке покрывали золотой или серебряной краской, а уже позже научились выдувать из стекла.

Так вот, мандарины, яблоки и орехи можно обернуть золотистой или серебристой фольгой. Также для украшения подойдут конфеты в ярких обертках, шоколадные медали, яйца, Деды Морозы и особенно кролики и зайчики.

Одним из необычных видов игрушек являются игрушки из теста.

Елочные украшения

Для начала приготовим тесто из воды, соли (1 к 1) и воды. Воды нужно добавить столько, чтобы тесто не прилипало к рукам, но и не было слишком крутым. Кусочки теста можно окрасить в разные цвета. Для этого лучше всего использовать светостойкие акварельные краски, растворенные в небольшом количестве воды. Тесто необходимо тщательно вымесить. Чтобы игрушка не была слишком тяжелой, внутри можно поместить шарики из алюминиевой фольги. Для подстраживания на месте скрепления деталей можно капнуть воды, чтобы они не разошлись. В центр игрушки можно вставить петлю или проволоку. Раскрашивать игрушку можно, не дожидаясь высыхания.

Подготовила по материалам сети Интернет
Дыжит МАРХАДАЕВА.

23.12.2010

№ 50 (21796)

БУРЯАД ҮНЭН Дүхэргийг

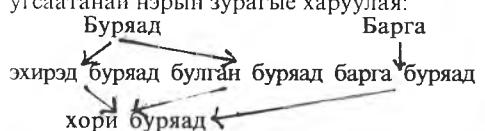
(Үргэлжэлэл. Эхинийн дескабрийн 16-ний дугаарт).

«Буряад» гэдэг нэрээ эхилээд, Байгал далайн баруун, баруун хойто талаар үни удаан сагай туршада нюотаглаха байхан эхирид, булагадта хабаатай байханийн ушартай: «Гүр Бурядай «Буряад» гэхэн нэрэхээ бин болоо гэдэгэй батална. Энээн тухай шэнжэлэгшэ А.Пунцаг бэшхэдээ: «буряад бол, Баргуд аймагай Барга баатар гэхэ гү, али угышье хаа, Баргудай мэрзгэй ехэхүүн Бурядайнаа уг гарбалтай янатан. Энэ нэрэх хүнэй нэрэхээ бин болоо».

Юрэхэлэхэд, буряадууд угзээсэгынгээ алдар нэрэе хүндэлдэг, нэрынен залуу үетэндээ замтуулан дамжуулдагонсо шанар шэнжээрээ нийтэ монгол угсаатантай адлихан бэлэй. Хоридойно уг гарбалаа аваан хори буряадуудай нээбүрилдэлгүн барганаар болно.

«Барга буряад» гэж бэшэгдэхээнийншье ушартай. Барга угсаатан хоринхидоо налбаржа бин болошие хаа, Баргаар нэршэхэн ушарфаа баргын нэрын хүндэлж, буряад нэрын урда бэшэгдэхэдээ, «Барга буряад» болно.

Барга баатар, тэрэнх хүбүүн Гүр Бурядайнаа бин болонон Барга буряад угсаатанай нэрын зурагын харуулай:

Монгол угсаатаншие илгаагуй, үбгээсэгээрэй аймаг обож болохо нэрлэгдэдгээ хаража үзэе. Хиян гэгшийн үри хүүгэдэйн хэдэн зуухэлдээрэжээ, обог, аймагаараа олон болоходон, тэдэнийн нийтэ дээрэн «хийяд обогтон» гэж мүнөөшье нэрлэхээр байдаг юм.

«Буряад» нэрын түлэвшэхэдэ, хүсэн түгэлдэр зүйл гэж үзэх үндэхэн бин.

Нэгэдэхээр: Гүр буряд угай эхирид, булагадайхийд. Байgal далайн урда, зүүн галаар эрэг холын сагнаа хойши нуурижан амидарбан хоринхид уруу, хоринхид баруунтэшээ Байgal далайн саана гадаада, дотоод хүсэн түгэлдэр зүйлнээ шалтагаалж. XIX-XVII зуун жэлдэ нүүдэл хэжэ шалжэхэн түүхэтий.

Хөёрдохээр: эхирид, булагад, хонгоодор, хори болон бусадобог, янтанай хоорондын харилсаан улам ойткоожу, худа урагай барилдалгаа үүсэхэн хүсэн түгэлдэр зүйлнүүдэй нүүлэнхээ байхан юм.

Энэдэхэхизаарлагданаанхүреэндэ байхан «буряад» гэхэн нэр XVII зуун жэлэй үеёх хори, үүгэлэрн монгол хэлтээ омог, янтануудта хамаатай болонон байна.

Мүнөө эндэ бэшэгдэхэн зарим эшэ үндэхэнүүдээ нонирхуулая. Т.Түгэлдэр (1863) бэшэхдээ: «Тэр үед (XVII) Байgal далайн урда, хойто бээдэ анханхайа нюотаглаха байхан буряад зоний нэрын дууряжа, «хорин зон» гэжэ хоринхидын нээрлэгэлбою. Ю.Вандан(1875)бэшэхдээ: «Ойхон Арай, Байgal далайн хойто бэе, Байgalай урда бэе, Сэлэнгийнадаг, Хударийн талада нюотаглаха нууцан Барга баатар, Тайсан нөхнөй дунда хүбүүн, Буряад гэгшэхэн үнэржээ тараан буряад зонтой хоришуулнилэн «буряад» нэртэй болохо нууца хэвээни хаража үзэхэдэ, эхирид, булагадай «буряад» гэхэн нэрэх хоришуулда шалж, «хори буряад» бин болоо», - гэжэ лабана.

Мүн энэ асуудалаар Д.Бямбасүрэн бэшэхдээ: «Монголуулас Манжада дураараа оржо, Галдан Баштогдо (1644-1697) илагданаан үүлээр Ород, Манжа гүрэнүүдий хилэ табиха асуудал монгол түрүн мэдэлхээ гаража, 1727-1728 онийн Буурын (Алтан булагай ойрохи голой нэрэ) хэлэлсэгээр буряадын ордот үгээд зогсогүй, халхын бурилдэлгээ оржо байхан Хатагин, Салжинуудын хойто үзүүрье сартуултай хамтаа ордот таанал үзэхэн юм.

Ингэжэ «буряад» гэхэн нэрэ нэгэ обог, янтанай нэрэ байтараа, эртэнх монголы олон обог, аймагаар бүрилдэхэн юрхны нэрэ болохо, уластуурэгополитикин ухдаа олоо һэн. Эпэн «буряад» гэдэг нэрэхээ эхилээд, Булагад, Эхирид, үүгэлэрн Хоридойн угай нэрэ болонон ийнхийн эсэстэ Манжын эзэрхэлэлхээ гаража, Сэлэнгэ мүрэнэй эрьеэр ошонон хойто үзүй халха монголшууда шалжэни ходорхойлжо байна.

Буряад угсаатан гэжэ мүнөөнхийхээр нээрлэгдэжэ байгаа олон зоной нэрэ «Барга» гэдэг нэрын заншал бологоошиб бэшэ, Гүр Буряад «Буряад» гэдэг нэрэхээ үүдхэгдээ гэдэгэй дээрдурдагдаа һэн.

Базар Барадин: «Буряад» гэдэг нэрэ бол, «баргут» (Барга -Д.Д.) гэдэг үгүн хожомой үсүн хубилалта мүн, - гэж бэшээ һэн. Энэхийн ондоо удаа ойлгоо ушартай.

Эрдэмтэдэй тэмдэглэхээр, монгол угсаатан дотороо халха монгол, ойрд монгол, чахар монгол, барга монгол гэхэ мэтээр уг гарбал, удамай онсо шэнжэхээ шалтагаалан, олон болохо налбардагайн нэгэхэнэхэн буряад монголшууд гэжэяаха арагай баталагдана.

Эртэ үе сагнаа буряадууд халха монголшуудтай нэгэ түрүн ёхондо оролсожо, нэгэ хуулида захиргаждака, нэгэ гурэнэй газар нюотагта ажануужа, жаргал, зоблоноо хамтаа хубалдажа ерэхэн монгол угсаатан, монгол туургатан мун бэлэй.

Буряадууд халха монголшуудаа гадна,

Ахайд шарайд ДУГАРЖАВЫН Дамдинжав

Саньби уласай үедэ гү, али манай ээрын II зуунай үедэ Байgal далай бүхэлээрээ, Зүлж, Ангар мүрэнэй шудханан газарни нилээдгүй ехэхэнэхэн уласти харьяалагдаа байба.

Манай ээрын V зуунай үедэ Ехэ Ниурн (Жужан) уласай газар нюотаг урда зүгтэ Губи, хойто зүгтэ Байgal далай бүхэлээрээ, баруун зүгтэ Хара Шара, зүүн зүгтэ Солонгос хүрэхэн байгаа.

Түүргэй үедэ Байgal далайн оршоной урда талын газар нюотаг тэдэнэй мэдэлдээ байба. Манай ээрын IV зуунай үедэ байль-

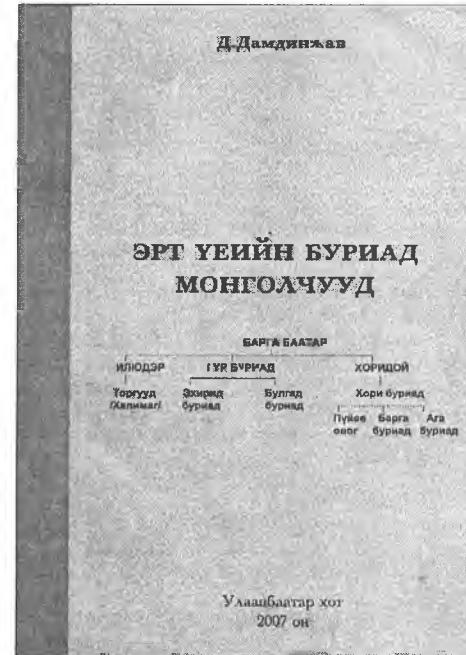
1370 ондо наха барааар, Монголой Ехэ Юан уласаа мүхээн болобошье, Монгол уласаа мүхэөгүй, урда зүгтэ Сибир, Байgal далайхаа Ехэ Сагаан хэрэм хүрээтэр, Хангайн нюоруунаа Тэнгэри уула, Ляо дун, Сычуун, Тэньси хүрээтэр уужам нюотагтаа Монгол уласаар оршон тогтоожо, тэрэнхий түүхын үндэхэндэ Хойто (Ара) Юан уласаа гэжэ тэмдэглэхэн байдаг.

XVI зуун жэлэй үедэ Ойройдой Гэрсэн Жалайр хун тайжын ууган хүбүүн Ашигай, тэрэнэй аша хүбүүн (ород сударта Алтан хаан гэжэ алдаршан) Шолой Убаш хун

БУРЯАД, БУРЯАД-МОНГОЛ ГЭНЭН НЭРЫН ТУХАЙДА

Япон улс. Осака хотод 2003 он.

дан дахуулхын үрэ дундэ Түүргэй газар нюотаг үргэн ехэ болож, зүүн зүг Солонгосий тохойно баруун зүг Долоон унайн газар хүрээтэр, урда зүг Сагаан хэрэмий хаби газарнаа хойто хиль хизаарай түүхын холбоогоор хүрэжээрээ.

Үйгэрийн хийнхийн үрийн түүхэдээ Түүргэй газар нюотаг үргэн ехэ болож, зүүн зүг Солонгосий тохойно баруун зүг Долоон унайн газар хүрээтэр, урда зүг Сагаан хэрэмий хаби газарнаа хойто хиль хизаарай түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Киргизий хийнхийн үрийн түүхэдээ Түүргэй газар нюотаг үргэн ехэ болож, зүүн зүг Солонгосий тохойно баруун зүг Долоон унайн газар хүрээтэр, урда зүг Сагаан хэрэмий хаби газарнаа хойто хиль хизаарай түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Хийнхийн үрийн түүхэдээ Түүргэй газар нюотаг үргэн ехэ болож, зүүн зүг Солонгосий тохойно баруун зүг Долоон унайн газар хүрээтэр, урда зүг Сагаан хэрэмий хаби газарнаа хойто хиль хизаарай түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Ой хубш, нуур сөөрмэй энэ нюотагтаа үрийн түүхэдээ Түүргэй газар нюотаг үргэн ехэ болож, зүүн зүг Солонгосий тохойно баруун зүг Долоон унайн газар хүрээтэр, урда зүг Сагаан хэрэмий хаби газарнаа хойто хиль хизаарай түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, танайдаа хэлэлдээ шалжэхэн түүхэдээ шалжэхэн түүхэтий.

Түүргэн эбдэрхэн монгол обог, аймагуудые Чингисэй удамай Батмэнх Даян хаан (1466-1543) дахин нэгэдүүлжэ, үбгээсэгээрээ бүхын нюотагы гэхэ гү, али ондоогууд амидаран үүнээр сэргээжээ, тан

XVII ЖАРАНАЙ САГААН ТҮМЭР БАР ЖЭЛ

ҮБЭЛЭЙ ДУНДА ШАРА ХУЛГАНА НАРА

Буряад лите	22	23	24	25	26	27	28
Европын лите	27	28	29	**30	31	1	***2
Гарагай Нэрэ Үдэр	Дадаа Нара понед	Мөргмар Марс вторник	Лагба Меркури среда	Пүрбэ Юпитер четвёрт	Баасан Салдан пятница	Бимба Сагуирн суббота	Нима Наран воскр.
Үнээ Үдэр	сагаагийн Гахай	хара Хулгана	харигийн Үхэр	хүхүү Бар	хүхэгийн Туулай	улаан Луу	граагийн Могой
Мэнгэ	2 хара	сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара
Жуудал	түмэр	өргөтгөй	улаан	улаан	молон	хии	гап

Гарагай 2-то үбэлэй дунда шара Хулгана нарын дескабриин 27 (хуушанай 22).

Сагаагаш Гахай, 2 хара мэнгүн, хийдэ нуудалтай үдэр.

Лусууд ба тэнгэри тахиха, дасан хийд боддохо, хэшгэг даллага абаха, сан табиха, лама хубараг болохо, зурхай зураха, тарни уншаха, эм найруулха, урлахи ухандан нуралсаха, ном заалгаха, хүрэнгэ энэхүү, бори булагаха, замда мүр гаргаха, гүлэгээхээ, харуулга хэхэдэй хайн. Эхийэх ном соносого, холын замда ябаха, шэндэгээхээ, эд, юумэ үгэхээ, шарил шатааха, модо отолхо, худаг малтажа, тээрэм боддохо, шууда гаргахадаа муу.

Хүнэй үнэ аваа наа, эдээ хоол, ундан элбэгжээх.

Гарагай 3-да дескабриин 28 (хуушанай 23).

Хара Хулгана, 1 сагаан мэнгүн, галда нуудалтай үдэр. (Тэрсүүд тэмдэгтэй үдэр).

Бурхан, лусуудтаа зальбарха, тахиха, арамнай хэхэ, шэндэгийн табиха, шэндэг барилга ашаглалтадаа оруулха, замда гараха, эмийн амидаралдаа түнэтай ажал хэхэ, танганиг үгэхээ, наад тодхор дараха үйлнүүдэй хайн. Нялхье хүдэг оруулха, газаашан ябуулха, худаг малтажа, аралжаа хэхэ, эзэл үзэхээ, мори урилдуулха, нохой тэжэхээ, хүүгэдэй үргэжэ ябаха, эм найруулхадаа харша.

Хүнэй үнэ аваа наа, эдээ хоол, ундан олдох.

Гарагай 4-дэй дескабриин 29 (хуушанай 24).

Харагаш Гахай, 9 улаан мэнгүн, широйдо нуудалтай үдэр.

Бэшэг зурхай зураха, хэшгэг даллага абхуулха, дасан дуганай тахил занхаха, байсан гэрэй нуури табиха, мал худалдаха, аралжаа хэхэ, замда гараха, андаа нүхэд бололсох, ѿрьин амидаралдаа түнэтай ажал хэхэ, танганиг үгэхээ, наад тодхор дараха үйлнүүдэй хайн. Угаал хэхэ, арамнай хэхэ, урлан бүтэхээ, дархалха, эрдэм ухаандаа нуралсаха, сэргэ хүдэлгэхээ, хатуу ажал хэхэ, лама болохо, ном соносого, юумэ газаашан үгэхээ, хүрэнгэ энэхэдэй таарамжагүй.

Хүнэй үнэ аваа наа, убшэн, хамшаг хүрэхээ.

Гарагай 5-да дескабриин 30 (хуушанай 25).

Хүхэс Бар, 8 сагаан мэнгүн, түмэрэй нуудалтай үдэр. **Хулгана, Луу, Бишэн жэлтэнэй хий мориной буултатай үдэр.

Бурхандаа зальбарлаа үйлдэх, сан табиуулха, хангийн тахиуулнаа үгэлдэг үгэхээ, бурхан шүтээн, орон гэрээ арамнайлаха, бэшэг зурхай зураха, дасан шүтээн боддохо, саннаар олгохо, эрдэмдэ нуралха, ном соносого, номлохо, хэблэхэ, замда ябаха, номын хурал байгуулха, эм найруулха, модо тариха, хүрэнгэ энэхүү, бори буулгаха, түрхэх, буяний үйл бүхэндэй хайн. Ном заалгаха, түрэл садан бололсох, модо отолхо, хүүгэдэй хүлдэг оруулха, газаашан ябуулха, хүүр тулихэ, сэргэ хүдэлгэхээ, хүншүү гутуулха, бузар буртагыс зайсуулха сэргэйтэй.

Хүнэй үнэ аваа наа, зол жаргал оршино.

Гарагай 6-да дескабриин 31 (хуушанай 26).

Хүхэс Бар, 7 улаан мэнгүн, огтогийдо нуудалтай үдэр.

Бурхандаа зальбарха, лама болохо, огтогийн үүдэ сахиха, түрэм заан хүүлэх, схүүнэй үүлзаха, буяний үйл бүтэхээ, хүрэнгэ табиха, эм найруулха, замда гараха, эрдэмдэ нуралха, шэндэг хүбсэхэ, бори буулгаха, хурийн тэжэхээ, замда ябаха, номын хурал байгуулха, түрхэх, буяний үйл бүхэндэй хайн. Ном заалгаха, түрэл садан бололсох, модо отолхо, хүүгэдэй хүлдэг оруулха, газаашан ябуулха, хүүр тулихэ, сэргэ хүдэлгэхээ, хүншүү гутуулха, бузар буртагыс зайсуулха, андаа бололсохыс хориглоно, бэрии буулгажа, хүргэ оруулжа болохогүй.

Хүнэй үнэ аваа наа, амгалан байдалда хайн.

Гарагай 1-дэй январиин 2 (хуушанай 28).

Улаагашан Могой, 5 шара мэнгүн, уулада нуудалтай үдэр.

***Туулай, Хонин, Гахай жэлтэнэй хий мориной буултатай үдэр.

Бурхан тахиха, номын үүдэндэ орохо, дасан шүтээн нэргэхээ, арамнайлаха, лама болохо, Очирлурвиин хароулаа хэхэ, эм найруулха, эрдэм номдо нургаха, хурийн хэхэ, буяний үйл бүтэхээ, схүүнэй үүлзаха, тоосоо хэхэ, эзэл үзэхээ, нүүдэлч хэхэ, сэргэ хүдэлгэхээ, эзэлсэр абаха, гэрэй нуури табиха, гэр бүрихэд хайн. Ехэхээр үүдхэхээ, ном уншаха, худалдаа хэхэ, байсан гэрэй нуури табиха, хүн, мал намнаха, ханаха, төөнхээ, шэндэгээхээ, модо отолхыс хориглоно.

Хүнэй үнэ аваа наа, арсалдаа хэрүүл, тэмсэл болохо.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикин Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директорий - ахамад редакторий түлөө
Т.В.САМБЯЛОВА
Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, Б.Г.БАЛЬЖИРОВ, П.Л.НОСКОВ, А.С.КОРЕНЕВ, М.В.КАЛАШНИКОВ, И.В.СМОЛЯК (Буряад Республикин Правительство), Ц.Б.БАТУУВ, В.Р.БУЛДАЕВ, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикин Арадай Хурал), Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА (редакторий орлогтоо), С.Б.БАЙМИНОВА (хароуслагтаа секретарь), В.Г.ГОМБӨӨВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Л.В.ОЧИРОВА, Б.В.БАЛДАНӨВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Хэблэлэй байшаний телефонууд: генеральна директорий-ахамад редакторий - 21-50-96, приёмныи - 21-54-54 (факс), ген. директорий I-дэх орлогшын - 21-68-08, «Буряад үнэн-Дүхэргий» редакторий - 21-64-36, «Буряад» сониний редакторий - 21-33-61, секретариадай - 21-60-21; таанагууд: экономикин болон политикин - 21-63-86; соёлын болон түүхийн - 21-54-93; «Морин хур», «Вершины» журналинуудай редакци - 21-55-97; залуушуурай, оюутадай ажабайдалай - 21-54-96, «Одон» журналай редакци - 21-68-08; мэдээлэл - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламийн - 21-62-62, коммерческо ажалай - 21-55-97, компьютерна түбий - 21-66-76, бухгалтерийн - 21-23-67.

Редакцида орохон материалын тайланы
шүүмжэлэгдээгүй, мүн авториууд
таян бусаагдадаггүй.

«Республиканская типография» гчэн ОАО-до
болжин дийнээсээгээ газетэ хэбжүүцүү.
670000, Улаан-Үд хото, Каландаршишилийн үйлс, 23.
Хэблэлэй байшан «Буряад үнэн».
Индекс 73877.
Газетын хэсэг - 4500.
Хамтын хэсэг - 18000.
Хэблэлэдэ
тушаагдаан саг - 17.00.

Тооизуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, иютагай иэрэнүүдэй бэнзэгтийн
хазагайруулжин унартай авториуудын хароуслагтай. Редакциии һанамжа
авторийхтай адли бэшэ байж магад.

ПАМЯТИ ЗЕМЛЯКА

В 2010 году исполнилось бы 90 лет со дня рождения ЦЫРЕННОВА Бальжинимы Цыреновича, участника Великой Отечественной войны, известного географа-краеведа, отличника народного просвещения РСФСР.

После завершения учебы в Иркутском государственном педагогическом институте вся его трудовая биография была связана с педагогической деятельностью. Он многие годы работал учителем географии в школах Мухоршибирского района. Как географ, Бальжинима Цыреновича с самого начала привлекала к себе истинный краевед-исследователь. Его статьи по истории, этнографии, фольклору родного края неоднократно публиковались не только в средствах массовой информации республики, но и в специальных научных изданиях, в том числе центральных. Он являлся участником научных конференций, совещаний, проводимых в г. Улан-Удэ, Иркутске, Москве. В частности, он был делегатом Общего годичного собрания Академии педагогических наук СССР в 1974 году в Москве, где его научный доклад был признан одним из лучших. Он многие годы активно сотрудничал с учеными Бурятского комплексного научно-исследовательского института Сибирского отделения АН СССР.

За время своей работы в Хошуун-Узурской средней школе Бальжинима Цыренович был организатором создания замечательного краеведческого музея, ставшего достопримечательностью школы и родного колхоза «Знамя Ленина». Им же был создан настоящий агрометеорологический пост, где регулярно старшеклассники вели метеонаблюдения, данные которых использовались в процессе проведения важных сельскохозяйственных работ. Он много времени и сил уделял сбору материалов об участниках Великой Отечественной войны, создавая в школе Уголок босвой славы, где успешно велось патриотическое воспитание учащихся. В частности, Бальжинима Цыренович неоднократно обращался с ходатайством в соответствующие органы о возможности присвоения зва-

ния Героя Советского Союза известному снайперу из Бурятии, нашему земляку Цырен-Доржису.

Будучи настоящим географом, Бальжинима Цыренович всю жизнь учил детей бережному отношению к природе, природным памятникам. Ярким примером этого является такой момент. Южный склон известной нам «Омулевой горы» напоминает изображение большого лежащего льва. Когда здесь начались карьерные работы по добывке песка и гравия, Б. Ц. Цыренов обратился в республиканские газеты с предложением о необходимости сохранения этого уникального природного памятника, в результате чего землеройные работы на горе были прекращены. Многие выпускники школы до сих пор помнят увлекательные туристические походы по родному краю с целью его изучения, организатором которых являлся Бальжинима Цыренович. Они же неоднократно становились победителями и призерами всесоюзных и республиканских туристических слетов.

Его многолетний педагогический труд отмечен многими правительственные наградами, в том числе орденом Трудового Красного Знамени.

Мы, земляки, его друзья и коллеги, до сих пор вспоминаем о Бальжиниме Цыреновиче с большим уважением как о человеке светлой души, как о человеке жизнерадостном, отзывчивом, трудолюбивом, всю свою сознательную жизнь посвятившим делу обучения и воспитания подрастающего поколения.

Земляки, друзья, коллеги уважаемого учителя ЦЫРЕНОВА Бальжинимы Цыреновича.

СЛОВО ПРОЩАНИЯ

В последние дни уходящего года мы узнали о невысополнимой утрате: в ночь на 19 дескабрия ушла из жизни замечательная женщина, наша землячка (родилась в Бичуре 30 января 1909 года), учительница из с. Хасурта Хоринского района, талантливый поэт, персведчик, автор десятков книг для детей и взрослых, делегат Первого Всесоюзного съезда писателей (Москва, 1934), член Союза писателей СССР, лауреат многих литературных премий Елена Евгеньевна Хоринская (Котвицкая) - живая история страны, эпохи, литературного процесса.

В 1935 году по ссыльным обстоятельствам Елена Евгеньевна переехала в Свердловск, но никогда не забывала Бурятию, где родился её письвондин, где остались любимая Хасурта, берег байкальский, лиловый багулынник и вся белая в весенне цветении чёрёмуха. Навсегда сохранились в памяти имена Соблон Туя, Цокто Номтоева, Данри Хилтухина, Намжилы Балдано, Семсна Метслица, Алексея Уланова. «Истоки

23.12.2010

№ 50 (121796)

Бүряад үнэн
Духэриг

Ойн баяр

БЭЛГИЙН
ДЭЭЖЭТ

16

№ 50 (711)

ДАМБА ЖАЛСАРАЕВАЙ ТАБАН ДАБААН

Ингээж нэрлэгдэхэн 85 ойн жэлээ зориулагданаан түгэсчэлэй үзүүл «Үльгэр» театрай тайлан дээрэ наяхан үнгэргэгдэхэн байна. 1920-1930 онуудтаа зориулагданаан бага наанай, эдир наанай онуудтаа арадай суута поэт, нийтийн, республикин мэдээж ажал ябуулагша, анхан соёлыи министр байсан Дамба Зодбич Жалсараевай Загарайн аймагай Доодо-Голдоо (анхан Хорин аймагай байсан) түрээн бэлигтэй поэдэй Үдэ гол, Хүрбэ гол наиханаар дурдагдана, «мориндо дуратай», бэрхэ, ажалши хувьнэй нангин хайратаа экзын – урданай түүх, домог, үльгэр наин мэдэхэ Пүнсэг Аюшееевагай нэрэ, фото-зураг харуулагдана, ород хэлэндэ дуратай болонионин мэдэгдэн.

«Сороковые роковые» гэхэн хуби соонь дайнай үедээ пограничник байсан, түрүүшүнгээ инагдуран – БГТРК-гай бэлигтэй диктор байсан Валентина Зондуевнатаа танилсан гэрэлзүүн хөөрэгдэн, гёй наихан инагдуран тухай шүлэггүүдийн зээдлийн, «Бэе бээс гамная» гэхэн суута дууниний (СССР-ийн арадай артистка Галина Шойдагбаева ехэг гоёор дуулаба) ханхинаба, эндэ сугларагшадай анхарал татаба. Буряад арадай соёл, искусство үргээн республикинай соёлыи министрэй хүндээ хүшэр үүргэ 14 жэл соо бэелүүлнэн Д.З.Жалсараевай болиг шадабары, наин наихан ажал ябуулага тухай олон хүн хэлэж, дээдэ сэгнэлтэ үгөө, бэрхэ хүтэлбэрилгэш байныень дурдаа.

Буряад Республикингаа гимн бэшэхэн тухайн республикин соёлыи министрэй орлогшо С.А.Добрыниин, Пенсионно жасын түрүүлэгч Е.К.Ханхалава гэгшдэхээ зохиодор хэлэбэ, наанай хани нүхэрье хани халуунаар амаршалбаа. Загарайн, Хорин аймагуудай хүтэлбэрилгэшдэй нюатгайнгаа алдар суута хубүүе буяландаа амаршалбаа, бэлэг сэлгүүдийе барууллаа.

«Жалсараевай үншалгануудмана үнгэргэдэн, юуб гэхэдэ, манай библиотек нэриенэ дээрэ үргэн ябана, номын гаргахад» гэжэ Bair Vladimirovich Jamalov (Хорин аймагай захиргааны гульваа) наидуулаа, загарынхид баан дэмжээ. Арагчий наихан буряадууреэл үзүүлдээр республикинай нүнгуулийн түрүүлэгшүүн орлогшо Н.Т.Дашиева амаршалан хэлэж, бултанай баархал, наихалдаа хүртөө. Буряад наихан дуугаа, шүлэггүүдээдирхоринхид хэлээ, баярууллаа. Бэлигтэй дуушан, «Алтаргана» конкурсануудтаа илладаа Сэсэгма Дондоковагай (Бурдрамын театр) урданай наихан дуун наихаагдабаа. Хяагтын пограничник мэргэжлэтийн зон дуугаа зориулаа. Ехэудхатай «Размышиление» гэхэн дууе Россиин габьяятаа артистка Татьяна Шойдагбаева. «Иммэйхан ухдатай, юрни үгээтий гимн – Буряадынгаа гимн бэшэхэжаргалтай зон даа» гэжэ Эрхүүдээ ажануудаг бэлигтэй поэт Андрей Румянцев, ехэ бэлигтэй композитор, дабтагдашагүй онсо шадабаритай байсан, А.А.Андреевий наанай нүхэр, РЦНТ-гийн президент (олон жэл соо республикингаа соёлыи дэмжэхэн), РФ-гийн соёлыи габьяятаа худалмэрилгэш Н.Г.Донзоронова, Правительствын Түрүүлэгшүүн орлогшо Б.Г.Бальжиров, ВАРК-ын дарга В.Р.Булдаев, бусад хүтэлбэрилгэшдэй наихан үгэн, үдэх хэлэх.

Найруулгын автор – бэлигтэй поэт Николай Шабаев, режиссёрын - ехэ талаантай Баярма Жалсанова.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото

Шэнэ выставкэ

УРАН ГАРТАЙ, УГАЙ БЭЛИГТЭЙ

арадай мастерай анха түрүүшүн хубини выставкэ наяхан Ц.Сампиловой нээмжэти Уран зурагай музей соо дэлгээгдэж, олоной һонирхол татаба. Өөрийн дабтагдашагүй онол шадабаритай, Россиян Федерациин Уран зохёолшодой холбоони арадай мастер, Агаана уг гарбалтай Юрий Эрдынеевэй энэ узэхэлзэниие республикин соёлыи министрэй орлогшо С.А.Добрыниин, музейн директор Т.А.Боронеева, бусад уран зураашад наихан үнгүүнэдээр нээжээ, хадагтай басагад амаршалгын хатар гүйсэдхөө, залуу бэлигтэй уран бэлигтэндэ үшөө ехэ зохёхөй амжлалт хүсөө.

Улаан-Үд хотынай почтамтын дэргэдэ (Ленинэй үүлэсэ) «Нууцэйлийн тээвэр» 2004 ондо бүтээнг габяятай Юрий Эрдынеев хотынай Арбат дээрэ «Плещущиеся рыбки» гэхэн фонтанай проект скульпторнууд Дмитрий Будажаа, Гэсэр Зодбоев гэгшидтэй хэхэн байна. Эдэ загаадайх хүрэггүүдээр выставкэ дээрэ табигдаа.

Үльгэрэц үбгэдэй, залуу гоёмуу басагадай, анамитадай түмэрээр бүтээгдэхэн 30 гаран томо томо композицинууд гарта дүйтэй мастерай уран бэлигүү, өөрийн онсо харасатай, гүн болдотой байныг гэршэлнэ. Буряад арадаймийн үүлээ тэмдэгүүд болох буухын, хун шүбүүний, эрээн гутаар загаадайх гурвалжан бүтээл баян нугалбаритайгаар хэгдэнхэй байна. Бөө шажантанай, урданай сэргэшэдэй, наихан эхэнэрнүүдэй, хүүгэдэй образууд харагшадай анхарал татана. Суута Даши Намдаковай бүтээлнүүдье наануулнаан Юрий Эрдынеевэй искусство өөрийн дабтагдашагүй нюортай, шэнжэ шанартай гэже

тэмдэглэхээр. Эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй зүүдхэлнүүд, гаанаанууд, хутаганууд, бусад наихан хэрэгсэлчүүд мастерай баян арга боломжонуудые харуулна. Үшөө олон үзүүлдээр үргэлжлэх энэ гёй выставкэдэн ошиг гэжэ

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: соёлыи министрэй орлогшо С.А.Добрыниин амаршалгын үгэх хэлэнэ.
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

ОЛЬГЭ НИМГЕНТЭЙ ЭГЭШЭМНАЙ

БАЯН СЭДЬХЭЛ

Роза Цыдендамбаева 1925 оной модон хүхэгшэн Үхэр жэлдэ Бэшүүрэй аймагай Дабаана нюотагтаа түрээн намтаргатай. Басаганай бага балшар болон энд наанан бэрхшээл түбэгүүдтээ 30-дахи онуудтай, Эсэгийн дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэй тудалдаа һэн.

- Манай Бэшүүрэй аймагай Шэбэртэн нюотагтаа түрээн Нимасу Гатыповы гэжэ нэрэ, обогтой нүхэр басагамни 19-тэйдээ 1946 ондо Улаан-Үдэ ошожо, «Бурят-Монголын үнэн» газетэдэж жэл соо машинисткээр худэлэөд, манайдаа айлшалжаа ерхэдээ, сугтаа ажалхалые намайе уряа һэн. Тииин 21 нахатайдаа редакциа ажалдаа ороо нэм даа, - гэжэ Роза Цыдендамбаевна мүнөө дурсан хөөрдэг.

«Ганса сусал – гал болохогүй, ганса хүн – хүн болохогүй» гэжэ хэлсэдэг гээш. Жалсан Цыбижапович Роза Цыдендамбаевна хоёр хуби занагаа холбожо, «татаа хаа – тааршагүй, матаа хаа – нугаршагүй» ёбтэй зэтэй бүлэ боложо ажануугаа. Уданшвегүй хүүүн түрэж, энэ бүлүн эз зөөврөй улам батаджахаа, жаргал дээрэн жаргал нэмэггээ һэн. Баабай, эйхын хубүүндээ Үлзэтэ гэжэ нэрэ үгээб.

Энэ бүлүн баабай тухай тобшохоноор хэлэхэдэй нимэ. Жалсан хубүүхэн 1924 оной модон хүхэ Хулгана жэлдэ хэбдэд номхон Хэжэгтэнгийн аймагай түб һуурин шадархи Арап гэжэ нюотагтаа галзудууд угай Цыбижкабай Дондийд бүлээд түрээн байгаа. Эсэг ороо хамгаалгын Агууех дайнай үедэ сэргэй албандаа татагдаажаа, Забайкалийн сэргэй округий түб Шээ хотод жэл хахадай туршиа соо хитад хэлэ шудалжаа, оршуулагша болоод, миллиарис Японийн бута сохионий дайдаа хабаадан Жалсан Цыбижапович Дондитов 1948 ондо нюотагаа бусажаа ерхэдээ, республикин Гүрэнэй аюулгүй сахилгын хороондо хабаатай байгаа. Тииин Городок (мүнөө Закаменск) хотод ашагтамал олзборилын уурхайд барилгаа хэхэн хитад худалмэрийдээд оршуулагшаа болоо һэн хаа. Барилгын дүүрэхэдээ, Улаан-Үдээз бусажаа, «Буряадай залуушуул» газетэдээ оршуулагшаар худэлхээ ороо һэн. Гийгээ би Жалсанхайтай арба гаран жэлдэ залуушуулай газетэдэ хамтаа ажаллаа бэлэйб.

Хубүүнэйнгээ долоотой болоходонь, түрэлхидын эрхэ тангилаа Улаан-Үдийн тусхай шэглэлтэй 3-дахи дундаа нүргүүлида оруулаа һэн. 2-дохи классаа англи хэлэ үзэжэхэзахалдаа, бишыхан хубүүн түрүүшэр ялдаадаа һааб даа. Тийхэдэн эхэ, эсэгын ямар ходын хараа бодолтой байхын мүнөөл ойлгоо агшаб. Ушарын гэблэ, Ленинградийн университэйт Скандинавиин оронуудай арадуудай хэлэ шудалгын факультет дүүргээд, «Буряадай залуушуул» газетэдэ хариусалгатаа секретаряа худалдэг байсан Владимир Хмелевтой хөөрэлдэжээ, хубүүндээ репетиторые олоогшо һэн. Парадаа 18 солхой түлэхэ – тэрэ үедэ энэмийн ялангаа хэхэн мүнүнэн байгаа. Хахаджэл соо илгээж нүрахадаа, нилээд бараг болоо һааб даа. Эхэ, эсэгынгээ орлосые хубүүнинь дүүрэн харюулаа. Дундаа нүргүүлияа найнаар дүүргээд, Буряадай хүдээд ажахын институтд зоотехник болонон юм. Саашадаа олонийн эрдэмээрээ нанаагаа амарангүй, эсэгынгээ нангин дурасаалые мүнхэлжэ, «Хүүмийн, эрдэмтэн болоорой даа» гэхэн захяаснь заалбай болтухындаа барилгын ордолдоо, Саратовай худээд ажахын институтдаа Үлзэтэ Жалсанович аспирантура дүүргээд, «Буряадай залуушуул» газетэдэ хариусалгатаа секретаряа худалдэг байсан Владимира Хмелевтой хөөрэлдэжээ, хубүүндээ репетиторые олоогшо һэн. Парадаа 18 солхой түлэхэ – тэрэ үедэ энэмийн ялангаа хэхэн мүнүнэн байгаа. Хахаджэл соо илгээж нүрахадаа, нилээд бараг болоо һааб даа. Эхэ, эсэгынгээ орлосые хубүүнинь дүүрэн харюулаа. Дундаа нүргүүлияа найнаар дүүргээд, Буряадай хүдээд ажахын институтд зоотехник болонон юм. Саашадаа олонийн эрдэмээрээ нанаагаа амарангүй, эсэгынгээ нангин дурасаалые мүнхэлжэ, «Хүүмийн, эрдэмтэн болоорой даа» гэхэн захяаснь заалбай болтухындаа барилгын аргагүй», гэжэ Жалсан Цыбижапович нүхэрэйнгээ библиотекээр омогорхон хөөрэдэг бэлэй. Жалсан Цыбижапович Роза Цыдендамбаевна хоёр сагаан наанаатай, сэбэр наиханзантай, дэлгэр баян сэдхэлтэй, хүндэмүүшэ налгай, эльгэ нимгэнтэй, олон үгэгүй зан һэн.

Жалсан ахатай аша хубүүн Цырен Санкт-Петербургын университэдэй финансово-экономическаа факультеттэй нурахадаа, эрдэмтээ зоотехник болонон юм. Саашадаа олонийн эрдэмээрээ нанаагаа амарангүй, эсэгынгээ нангин дурасаалые мүнхэлжэ, «Хүүмийн, эрдэмтэн болоорой даа» гэхэн захяаснь заалбай болтухындаа барилгын аргагүй», гэжэ Жалсан Цыбижапович нүхэрэйнгээ библиотекээр омогорхон хөөрэдэг бэлэй. Жалсан Цыбижапович Роза Цыдендамбаевна хоёр сагаан наанаатай, сэбэр наиханзантай, дэлгэр баян сэдхэлтэй, хүндэмүүшэ налгай, эльгэ нимгэнтэй, олон үгэгүй зан һэн.

Сэргэшэ, журналист, оршуулагша Ж.Ц.Дондитов хүндээд үбшнэд дайрагдажаа, 59-тэй сароун сэбэр ханаадаа алтан дэлхийн эх халижаа, бурханай орон түр морилжон юм. Хубүүнинь, аша, гушанараа баабайнгаа, үбгэн баабайнгаа, хэрэгээс үргэлжлүүлжэ, арюун нангин дурасаалыень наиханаар сахижадаа.

Роза Цыдендамбаевна Цыдендамбаева-Дондитова «Буряад үнэн» газетэдэ машинисткээр худэлэөд, хойшодоо Буряадай гүрэнэй телерадиокомпанида машинисткээр, оршуулагшаар ажаллажаа, наанайнгаа амаралтадаа гаранаан байгаа. Тэрэгэнхэнээ хойд тээвэр 30 жэл үнгэрэшлэй. Мүнөө Роза Цыдендамбаевна 85 наанайнгаа орьёл үндэртэ гарабашье, аша, гушанараа тойруулан, ан-бүн ажануулан даа.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ,

журналист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Роза Цыдендамбаевна хубүүн аша хоёртоёо.

Гэр булын альбомоо.